

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

František Bodlák

Neplatnost usnesení valné hromady

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15. září 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

V Praze dne 15. září 2010

František Bodlák

Poděkování

Děkuji panu JUDr. Danielu Patěkovi, Ph.D., vedoucímu mé diplomové práce za jeho odborné vedení, podnětné připomínky a trpělivost, kterou při zpracování této práce projevoval.

V Praze dne 15. září 2010

František Bodlák

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Valná hromada jako právní institut.....	4
2.1	Valná hromada kapitálových společností.....	4
2.2	Valná hromada kapitálových společností v italském právním řádu.....	7
3	Právní povaha usnesení valné hromady.....	12
3.1	Teorie jiné právní skutečnosti.....	12
3.2	Teorie právního úkonu.....	15
3.3	Současné pojetí povahy usnesení valné hromady v českém a italském právu.....	19
3.4	Povaha rozhodnutí jediného společníka, resp. akcionáře.....	23
4	Důvody neplatnosti usnesení valné hromady v českém a italském právu.....	25
5	Proces tvorby usnesení valné hromady a jeho možné vady.....	29
5.1	Svolání valné hromady a její organizace.....	29
5.1.1	Osoby oprávněné ke svolání valné hromady.....	31
5.1.2	Lhůty pro svolání valné hromady.....	34
5.1.3	Pozvánka na valnou hromadu a oznámení o konání valné hromady.....	36
5.2	Kvora usnášeníschopnosti valné hromady a jejich vady.....	39
5.3	Přijímání usnesení a jeho vady.....	41
5.3.1	Rozhodování valné hromady společnosti s ručením omezeným.....	41
5.3.2	Rozhodnutí přijaté mimo valnou hromadu.....	43
5.3.3	Rozhodování jediného společníka.....	44
5.3.4	Rozhodování valné hromady akciové společnosti.....	44
5.3.5	Rozhodování jediného akcionáře.....	47
6	Důvody pro nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.....	49
6.1	Nepodstatné porušení práv osob nebo nikoli závažné právní následky.....	50
6.2	Podstatný zásah do práv třetích osob získaných <i>in bona fides</i>	51
6.3	Povolení zápisu přeměny do obchodního rejstříku.....	52
6.4	Zásada, že nikdo nesmí těžit z porušení práva, jehož se sám dopustil.....	53
7	Nicotná usnesení valné hromady.....	55
8	Řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.....	60
8.1	Návrh na neplatnost usnesení valné hromady.....	60
8.1.1	Osoby oprávněné domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady (Aktivní legitimace).....	61
8.1.2	Pasivně legitimované osoby a jejich zastoupení v řízení.....	63
8.1.3	Lhůta pro podání návrhu podle ustanovení § 131 odst. 1 ObchZ.....	63
8.2	Rejstříkové řízení.....	64
8.3	Určovací žaloba.....	65
8.4	Specifika řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.....	66
9	Žaloba na neplatnost usnesení valné hromady v italském Codice Civile.....	69
9.1	Azione di annullamento.....	69
9.1.1	Aktivně legitimované osoby.....	69
9.1.2	Lhůty.....	70
9.2	Azione di nullità.....	71

9.2.1	Aktivně legitimované osoby	71
9.2.2	Lhůty	71
9.3	Specifika řízení o určení „neplatnosti“	72
10	Náhrada škody, přiměřené zadostiučinění a solidární ručení členů statutárního orgánu	74
11	Úprava v nové kodifikaci soukromého práva	78
12	Závěr	82
	Seznam zkratk	83
	Seznam literatury	84

1 Úvod

Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových společností je institutem, který je obsažen v obchodním zákoníku od jeho přijetí. Systematicky je navázán na jeden z nejzákladnějších institutů práva kapitálových společností, valnou hromadu, který nelze opominout ani v případě této práce.

Problematice neplatnosti usnesení valné hromady není v českém publikačním prostředí, i přes její praktickou využitelnost, věnována pozornost v takovém rozsahu, jako tomu je v případě zahraniční, konkrétně italské doktríny, a to i přesto, že Nejvyšší soud ČR byl v této oblasti judikaturně velmi plodný. S daným tématem je možné se setkat spíše v odborných právních časopisech, kde na konci devadesátých let minulého století byla věnována větší část příspěvků samotné povaze usnesení valné hromady a v současné době problematice vlivu neplatnosti usnesení valné hromady při přeměně společnosti a tzv. squeeze-outu.¹

O „živosti“ daného institutu svědčí kromě bohaté judikatury Nejvyššího soudu ČR i skutečnost, že původní úprava, obsažená ve dvou odstavcích ustanovení § 131 obchodního zákoníku, se rozrostla do dnešní podoby o dvanácti odstavcích, která představuje reflexi při řešení otázek a problémů, které přinesla právní praxe.

Cílem následující práce je podat ucelený výklad problematiky neplatnosti usnesení valné hromady, a to i v návaznosti na související aspekty života kapitálových společností. Součástí práce bude i exkurz do italské právní úpravy, která může být v mnoha ohledech inspirativní i pro českého zákonodárce.

¹ např. GALA, P. Neplatnost usnesení valné hromady po zápisu přeměny do obchodního rejstříku. *Právní rozhledy*, 2009, ročník 16, č. 13/2009 s. 476-479 nebo ŠČERBA, T. K niektorým pravnym impaktom neplatneho uznesenia valnej hromady fuzovanej akciovej spoločnosti. *Právní rozhledy*, 2009, ročník 16, č. 12/2009, s. 425-431

2 Valná hromada jako právní institut

2.1 Valná hromada kapitálových společností

Valná hromada je označována obchodním zákoníkem za nejvyšší orgán společnosti s ručením omezeným, stejně tak i akciové společnosti (§ 125, §184). V předchozích právních předpisech účinných na území České republiky však uvedená premisa nebyla vždy explicitně vyjádřena. V rakouském Všeobecném zákoníku obchodním z roku 1863 (1/1863 ř.z., „ADHGB“) je upravena valná hromada akciové společnosti v ustanoveních čl. 236 a následujících. Článek 236 ADHGB stanoví, že valnou hromadu akcionářů svolává představenstvo, pokud podle společenské smlouvy nejsou také jiné osoby k tomu oprávněny.² Třetí titul druhého oddílu zákona o společnostech s ručením omezeným (z. č. 58/1906 ř.z.) obsahuje tehdejší úpravu valné hromady společnosti s ručením omezeným. Uvedenou úpravu uvozující ustanovení § 34 stanoví, že usnesení, vyhrazené zákonem nebo společenskou smlouvou společníků, činí se ve valné hromadě, leda že všichni společníci písemně prohlásí, že souhlasí s usnesením, které se má učiniti, anebo alespoň s písemným hlasováním. Ani poválečný zákon o akciových společnostech (z.č. 243/1949 Sb.), který nahradil ustanovení Všeobecného zákoníku obchodního, vztahující se ke komanditní společnosti na akcie a akciové společnosti³, ve svých ustanoveních týkajících se valné hromady nevyzdvihuje postavení valné hromady a spokojí se ve svém ustanovení § 12 odst. 1 s konstatováním, že společná členská práva vykonávají akcionáři na valné hromadě a v odstavci druhém téhož ustanovení vymezil působnost valné hromady tak, že ji přísluší veškerá působnost společnosti, pokud není zákonem nebo stanovami vyhrazena orgánům jiným.

Je tedy zřejmé, že říšský ani poválečný československý zákonodárce neměl potřebu zákonným ustanovením a tedy formálním způsobem vyjadřovat klíčovou pozici valné hromady jako nejvyššího orgánu akciové společnosti resp. společnosti s ručením omezeným. Poprvé se můžeme setkat se zakotvením uvedené premisy v zákoně o akciových společnostech č. 104/1990 Sb. V části IV nazvané Organizace akciové společnosti je obsaženo ustanovení § 42, které stanoví, že valná hromada je nejvyšším

² český text předpisu převzat z databáze ASPI

³ čl. 173 až 249

orgánem společnosti; všichni akcionáři mají právo zúčastnit se jejího jednání. Uvedený předpis pozbývá účinnosti a jeho ustanovení jsou přejata do nově vytvořeného obchodního zákoníku z.č. 513/1991 Sb.

V případě společnosti s ručením omezeným je valná hromada tvořena všemi společníky a prostřednictvím valné hromady se tito společníci podílejí na řízení společnosti a provádějí kontrolu její činnosti (§122 ObchZ). Vzhledem k tomu by bylo přesnější chápat ji jako zákonem organizované a formalizované shromáždění, jehož funkce spočívá především v tom, aby zde společníci kvalifikovaným způsobem dospěli k vyjádření své společné vůle, pokud jde o zásadní otázky existence a činnosti společnosti i uplatnění svých vlastních společnických práv.⁴ Společník se zúčastňuje jednání valné hromady osobně anebo v zastoupení zmocněncem na základě písemné plné moci. Současné znění obchodního zákoníku⁵ již nezná omezení v osobě zmocněnce, kdy možnost zastoupení byla zapovězena jednatelům nebo členům dozorčí rady společnosti. Jediným omezením zmocnění určité osoby, tak zůstává pouze možná existence zájmů zmocněnce, které jsou v rozporu se zájmy zastoupeného (§22 OZ). Každý společník má jeden hlas na každých 1000,- Kč svého vkladu, neurčuje-li společenská smlouva jiný počet hlasů (§127 odst. 2 ObchZ). Při rozhodování valné hromady společnosti s ručením omezeným – hlasováním⁶ - se uplatňuje zásada majority, v jejímž souladu je jako obecná regule vyžadována alespoň prostá většina hlasů přítomných společníků (§127 odst. 3 ObchZ). Základní výčet působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným obsahuje ustanovení § 125 ObchZ, ale další oblasti působnosti valné hromady vyplývají i z jiných ustanovení obchodního zákoníku a dalších zákonů⁷, popř. jsou ji svěřeny společenskou smlouvou či stanovami. Jedná se především o rozhodování ve věcech zásadního významu ovlivňující fungování a existenci společnosti. O významnosti postavení valné hromady v systému orgánů

⁴ ELIÁŠ, K.; BARTOŠÍKOVÁ, M.; POKORNÁ, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. s. 208 ISBN 80-7179-391-4

⁵ od 1. prosince 2009

⁶ „...v němž každý společník uplatňuje svou individuální vůli se silou, která je dána počtem jeho hlasů. Výsledek hlasování potom ve své většinové části představuje kolektivní vůli všech a je závazný i pro ty společníky, kteří projevíli vůli menšinovou, popř. se na jednání valné hromady vůbec neúčastnili“ dílo citované pod pozn. č. 4

⁷ např.: souhlas s převodem obchodního podílu na společníka (§ 115 odst. 1 ObchZ), příplatková povinnost (§ 121 odst. 1 ObchZ), omezení jednatelského oprávnění (§ 133 odst. 2 ObchZ) nebo např. zákon č. 125/2008 o přeměnách obchodních společností a družstev

společnosti s ručením omezeným svědčí i fakt, že jí zákonodárce svěřil v ustanovení § 125 odst. 3 ObchZ právo vyhradit si rozhodování věcí, které jinak náleží do působnosti jiných orgánů společnosti.⁸ V žádném případě však na sebe nemůže atrahovat jednatelské oprávnění.⁹

I u akciové společnosti je valné hromadě přisouzena centrální pozice v hierarchické struktuře orgánů společnosti. Zde se zevnitř rozhodují nejdůležitější otázky života a dalších osudů společnosti, zde se koncentrují vrcholné exekutivní i kontrolní pravomoci, zde také skládají ostatní orgány účty ze své činnosti a rozhoduje se tu o jejich obsazení.¹⁰ Působnost valné hromady akciové společnosti je stanovena ustanovením § 187 ObchZ a valná hromada rozhoduje o základních otázkách týkajících se společnosti. Působnost valné hromady může být rozšířena nikoli však zúžena stanovami společnosti. Výslovně je zákonodárcem vyloučena pravomoc valné hromady vyhradit si k rozhodování záležitosti, které do její působnosti nesvěřuje zákon nebo stanovy (§ 187 odst. 2). Akcionář se valné hromady zúčastňuje osobně nebo v zastoupení na základě písemné plné moci a opět, stejně tak jako u společnosti s ručením omezeným, bez omezení v osobě zmocněného.¹¹ Právo účastnit se valné hromady má každý akcionář nezávisle na druhu, formě, podobě i jmenovité hodnotě svých akcií. Toto právo náleží i akcionářům, kteří mají akcie, s nimiž není spojeno hlasovací právo, popřípadě i akcionářům, kteří nemohou hlasovací právo spojené s akcií vykonávat.¹² Použitím termínu „zúčastňují“ opustil zákonodárce původní pojetí zákoníku, podle něhož akcionáři dostavivší se na jednání teprve valnou hromadu vytvářejí. Valná hromada je tak pojata jako trvale zřízený orgán, nepřipouští se tak koncepce, aby valná hromada vznikala jen, sejdou-li se na ní akcionáři.¹³ Nově dává obchodní zákoník možnost upravit stanovami, za jakých podmínek se akcionáři mohou

⁸ uvedeným oprávněním nedisponuje valná hromada akciové společnosti, které kogentní ustanovení § 187 odst. 2 ObchZ tuto pravomoc zapovídá

⁹ ŠTEGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kolektiv. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. str. 400 ISBN 978-80-7400-055-3

¹⁰ dílo citované pod pozn. č. 4, s. 291

¹¹ zmocněncem, tak může být i člen představenstva či dozorčí rady, nejsou-li jeho zájmy ve střetu se zájmy akcionáře

¹² ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3. díl. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006. s. 226 ISBN 80-7357-164-1

¹³ dílo citované pod pozn. č. 4, s. 306

zúčastnit valné hromady s využitím elektronických prostředků, umožňujících například přímý dálkový přenos valné hromady obrazem a zvukem nebo přímou dvousměrnou komunikaci mezi valnou hromadou a akcionářem. Základním pravidlem při rozhodování valné hromady je opět princip majority, v daném případě je základní rozhodovací kvorem většina přítomných akcionářů. Hlasovací právo akcionáře je jedním z nemajetkových práv inkorporovaných do akcie. Stanovy podle ustanovení § 180 odst. 2 musí určit počet hlasů spojených s akcií, tak aby akcie se stejnou jmenovitou hodnotou připadl stejný počet hlasů, a byla tak zachována zásada rovného přístupu k akcionářům. Jestliže společnost vydává akcie s různou jmenovitou hodnotou, musí být počet hlasů spojených s těmito akciemi určen ve stejném poměru, jako je poměr jmenovitých hodnot těchto akcií. Dále je dána možnost ve stanovách omezit výkon hlasovacího práva stanovením nejvyššího počtu hlasů jednoho akcionáře, a to ve stejném rozsahu pro každého akcionáře nebo i pro akcionáře a jím ovládané osoby.

Klíčové postavení valné hromady v systému orgánů obou kapitálových společností potvrzuje i Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004, když konstatuje, že „valná hromada je nejvýznamnějším orgánem společnosti, jehož prostřednictvím realizují společníci právo podílet se na řízení společnosti a přijímat rozhodnutí zásadním způsobem ovlivňující další existenci a činnost společnosti, včetně rozhodování o personálním složení dalších orgánů společnosti, zatímco další orgány společnosti plní pouze funkce směřující k zajištění řádného chodu společnosti, a to představenstvo k jejímu obchodnímu vedení a dozorčí rada ke kontrole její činnosti.“¹⁴

2.2 Valná hromada kapitálových společností v italském právním řádu

Akciová společnost (*società per azioni*, S.p.A.) a společnost s ručením omezeným (*società a responsabilità limitata*, S.r.l.) jsou upraveny v italském občanském zákoníku (*Codice Civile*).¹⁵ ¹⁶ Systematické uspořádání resp. pozice úprav obou kapitálových společností je rozdílná oproti naší. Italský zákonodárce ponejprv upravil

¹⁴ www.nsoud.cz

¹⁵ Regio decreto 16. marzo 1942 – XX, n. 262

¹⁶ italské soukromé právo opustilo v roce 1942 koncepci odděleného obchodního zákoníku a ustanovení upravující obchodní společnosti je tak součástí občanského zákoníku, který je členěn do několika knih (*libri*). Zajímavostí je zařazení problematiky společností do knihy páté, nazvané *O práci* (*Del lavoro*).

akciovou společností a následně až společností s ručením omezeným, zejména však proto, že dlouhou dobu přetrvávalo pojetí společnosti s ručením omezeným jako „zmenšeniny“ akciové společnosti.

Italský občanský zákoník explicitně nevyjadřuje pozici valné hromady jako nejvyššího orgánu akciové společnosti, i když její význam lze vytušit z její působnosti a vztahu k ostatním orgánům společnosti. V této souvislosti je nutné zmínit způsob organizace orgánů společnosti resp. systémy řízení a kontroly tak, jak je zná italský občanský zákoník. Po dlouholetém vývoji ovlivněném i evropskou integrací Itálie zná od roku 2003 italský občanský zákoník tři základní modely řízení a kontroly:

1. *tradiční systém (sistema tradizionale)*¹⁷, který je založen na rozdělení správy (resp. jednatelské pravomoci) a kontroly mezi dva orgány akciové společnosti, které jsou voleny valnou hromadou. Jednatelským orgánem je *Consiglio di amministrazione* (tj. správní rada) a výkon kontrolní funkce je svěřen *Collegio sindacale* (tj. dozorčí rada), které ovšem byla odebrána pravomoc účetní kontroly, která je svěřena třetímu, vnějšímu subjektu (*revisore contabile* nebo *società cantabile*). Uvedený tradiční systém se aplikuje na poměry společnosti, v případě, že nedošlo k odlišné volbě ve stanovách společnosti.
2. *monistický systém (sistema monistico)*, při jehož zakotvení v právním řádu se italský zákonodárce inspiroval anglosaským pojetím akciové společnosti. V daném systému je jednatelská a kontrolní funkce vykonávána *Consiglio di amministrazione* jmenovaným valnou hromadou a uvnitř kterého je ustanoven *Comitato per il controllo sulla gestione*, jehož členové musejí splnit různé podmínky nezávislosti a profesionality.
3. *dualistický systém (sistema dualistico)*, je inspirován německou právní úpravou. Jeho základem je zřízení dvou orgánů, a to kontrolního *Consiglio di sorveglianza* (tj. dozorčí rada), který je jmenován valnou hromadou a jednatelského *Consiglio di gestione* (tj. představenstvo), který je jmenován přímo *Consiglio di sorveglianza*. Do působnosti *Consiglio di sorveglianza* patří různé kompetence, které jsou v tradičním systému vlastní valné hromadě (např.

¹⁷ Vzhledem na terminologickou neostrost českého jazyka bude v této práci používáno zásadně italské terminologie, zejména tam, kde by nahrazení českým ekvivalentem zbudilo nesnáze a zmatečnost textu.

schvalování účetní závěrky).¹⁸ V tomto případě je tak částečně oslabena pozice valné hromady.

Podle italské doktríny je valná hromada akciové společnosti orgánem složeným z osob společníků.¹⁹ Její funkce spočívá ve formování vůle společnosti v oblastech, které byly svěřeny do její kompetence zákonem nebo stanovami. Valná hromada je kolektivním orgánem, který rozhoduje na základě většinového principu. Vůle vyjádřená společníky (kteří se sešli na valné hromadě a reprezentují určenou část kapitálu společnosti) představuje vůli společnosti a zavazuje všechny společníky, a to jak nezúčastněné, tak i ty, kteří vyjádřili svůj nesouhlas, a to za předpokladu, že byly dodrženy veškeré normy upravující proces valné hromady. Podle předmětu usnesení se valná hromada rozlišuje na řádnou (*assemblea ordinaria*²⁰) a mimořádnou (*assemblea straordinaria*²¹).²² ²³ Pravomoc obou valných hromad je také odlišná s ohledem na zvolený systém řízení a kontroly. Valná hromada společnosti, která zvolí dualistický systém kontroly a řízení má tak mnohem užší působnost. Význam rozlišení valných hromad podle předmětu usnesení spočívá v neposlední řadě ve skutečnosti, že jsou ustanovena rozdílná kvora pro usnášení schopnost a rozhodování vyžadované pro valnou hromadu.

¹⁸ CAMPOBASSO, G. F. *Diritto commerciale 2, Diritto delle società*. 6. vydání. Torino : UTET, 2008. s. 308-309 ISBN 978-88-598-0035-4

¹⁹ ve smyslu akcionářů (Codice Civile a doktrína používají jako obecný termín „*soci*“ (společníci) jak pro společníka, tak pro akcionáře, a proto v částech této práce, které se budou zabývat italskou právní úpravou, bude obou termínů užíváno *promiscue* s ohledem na zachování autentičnosti textu)

²⁰ článek 2364 odst. 1 CC stanoví, že ve společnostech bez dozorčí rady (*Consiglio di sorveglianza*, tj. společnosti, které zvolili tradiční nebo monistický systém) řádná valná 1) schvaluje účetní závěrku; 2) jmenuje a odvolává členy dozorčí rady (*Colleggio sindacale*, pozn. české překlad je neostrý s ohledem na terminologickou pestrost italské úpravy) a jejího předsedu a pokud je to předvídáno, subjekt, kterému je svěřena účetní kontrola; 3) určuje odměnu členů představenstva a členů dozorčí rady, pokud není stanovena stanovami; 4) usnáší se na odpovědnosti členů představenstva a dozorčí rady.; 5) usnáší na dalších otázkách, které jsou svěřeny valné hromadě zákonem a také na schvalování provedení úkonů členy představenstva, je-li to vyžadováno stanovami a pozastavuje jejich odpovědnost za úkony provedené; 6) schvaluje případný jednací řád valné hromady.

Čl. 2364-bis CC stanoví, že ve společnosti, ve které je zřízena dozorčí rada (*Consiglio di sorveglianza*; dualistický systém) řádná valná hromada: 1) jmenuje a odvolává členy dozorčí rady; 2) určuje jejich odměnu, není-li stanovena stanovami; 3) usnáší se na odpovědnosti členů dozorčí rady; 4) rozhoduje o rozdělení zisku 5) jmenuje auditora (*revisore*).

²¹ čl. 2365 stanoví, že mimořádná valná hromada se usnáší na změnách stanov, jmenování, výměně a pravomocí likvidátorů a na každé další záležitosti výslovně ji svěřené zákonem do působnosti.

²² označení je z pohledu českého terminologického hlediska zavádějící, rozhodujícím faktorem není okamžik svolání, avšak oblast, kterou se bude valná hromada zabývat. Obě valné hromady tak mají rozdílnou působnost.

²³ dílo citované pod pozn. č. 18, s. 310

Každé akcií přísluší hlasovací právo (čl. 2351 odst. 1 CC), ledaže zvláštní zákony nebo stanovy předpokládají vznik akcií bez hlasovacího práva, s hlasovacím právem omezeným na určitá témata nebo s hlasovacím právem závislým na existenci různých podmínek, které nejsou potestativní. Hodnota těchto akcií nemůže v úhrnu převýšit polovinu základního kapitálu (čl. 2351 odst. 2 CC). Stejně tak, jako český obchodní zákoník, zná i italský Codice Civile ve svém článku 2351 odst. 3 možnost prostřednictvím stanov omezit hlasovací právo akcionáře stanovením nejvyššího počtu hlasů jediného akcionáře. Uvedená možnost se však týká pouze společností, „které se neúčastní trhu s rizikovým kapitálem“.²⁴

Oblast právní úpravy orgánů společnosti s ručením omezeným prošla hlubokou reformou v roce 2003, ale přesto byla zachována tříčlenná struktura valná hromada - jednatelský orgán (*organo amministrativo*) – dozorčí rada (*collegio sindacale*), která je vlastní i akciové společnosti. Avšak reforma omezila význam valné hromady a upřednostnila „rozhodování společníků“ (*decisioni dei soci*). Společníci rozhodují o otázkách svěřených jim do působnosti společenskou smlouvou a také o dalších návrzích, které jsou jim předloženy ke schválení jedním nebo více jednatelem nebo společníky, kteří představují alespoň jednu třetinu základního kapitálu společnosti. V každém případě jsou společníkům vyhrazeny do působnosti 1) schvalování účetní závěrky a rozdělení zisků; 2) jmenování jednatelů, je-li to předpokládáno společenskou smlouvou; 3) jmenování členů dozorčí rady, předsedy dozorčí rady a auditora; 4) změna společenské smlouvy; 5) rozhodnutí o provedení operací, které s sebou přináší základní změnu předmětu podnikání (*oggetto sociale*) nebo závažnou změnu práv společníků (čl. 2479 odst. 1 a 2 CC). Společenské smlouvě je ponechána možnost zakotvit přijímání rozhodnutí společníků pomocí daleko „šťihlejší“²⁵ procedury. Rozhodnutí je přijímáno prostřednictvím písemných konzultací nebo na základě souhlasu vyjádřeného písemně. Z dokumentů podepsaných společníky musí jasně vyplývat předmět rozhodnutí a shoda na něm. Rozhodnutí jsou přijímána většinou, která představuje alespoň polovinu základního kapitálu, nevyžaduje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů (čl. 2479 odst. 6 CC).

²⁴ tzn. akciové společnosti nekótované nebo s akciemi relevantně nerozptýlenými mezi veřejností

²⁵ dílo citované pod pozn. č. 18, s. 567

Některá rozhodnutí²⁶ zvláštního významu jsou však podrobena režimu valné hromady, který je více vhodný pro širší uvážení volby a pro větší ochranu menšinových práv. Rozhodnutí valné hromady je také vyžadováno, pokud o to požádá jeden nebo více jednatelů nebo společníci, kteří představují alespoň jednu třetinu základního kapitálu (čl. 2479, odst. 4 CC). V případech, kdy je valná hromada povinna přijímat usnesení, je její právní úprava považována za vcelku samostatnou od úpravy akciové společnosti a převážně z velké části odkazuje na společenskou smlouvu. A tak na společenské smlouvě zůstává určení způsobů svolávání valné hromady, za předpokladu, že jsou takovými, které zajistí včasné informace ohledně záležitostí k projednání.²⁷ Zákonná úprava se aplikuje jen v případě chybějící úpravy ve společenské smlouvě.

²⁶ změna společenské smlouvy; rozhodnutí o provedení operací, které s sebou přináší základní změnu předmětu podnikání (*oggetto sociale*) nebo závažnou změnu práv společníků

²⁷ dílo citované pod pozn. č. 18, s. 568

3 Právní povaha usnesení valné hromady

Právní povahou usnesení se ve svých odborných publikacích zabývá mnoho právních autorit a jejich představy o ní oscilují od názoru, že jde o právní úkon (a to buď společnosti nebo dokonce společníků), popř. právním úkonem *sui generis*, až k názoru, že usnesení valné hromady není právním úkonem, ale jinou právní skutečností. Přestože je dnes zřejmé, že rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR pevně stojí na názoru, že usnesení valné hromady není právním úkonem, ale jinou právní skutečností a zdálo by se tak zbytečné věnovat větší pozornost i jiným názorům, pokusím se v této kapitole popsat i argumenty odlišného názorového proudu.

3.1 Teorie jiné právní skutečnosti

Představiteli názorového proudu, který prohlašuje, že usnesení valné hromady je jinou právní skutečností, jsou I. Štenglová a J. Dědič.

Komplikovanost určení povahy usnesení valné hromady a s tím i názorový vývoj lze demonstrovat právě na postupném vývoji názoru J. Dědiče. Ten nejprve na počátku 90. let uvádí, že usnesení valné hromady má povahu právního úkonu a v případě jeho neplatnosti se tak jedná o relativní neplatnost, o které musí rozhodnout soud.²⁸ Následně konstatuje nejednotu názorů na právní povahu usnesení a uvádí jejich pestrou škálu od názoru, že jde o právní úkony, a to buď právní úkony samotné společnosti, nebo právní úkony hlasujících společníků, až po názor, že usnesení valné hromady není právním úkonem ani společnosti ani společníků, nýbrž jde o jinou právní skutečnost.²⁹ A na konec dospívá k závěru, že nejde o právní úkon společnosti, a to i z důvodu, že valná hromada není orgánem, který je oprávněn jménem společnosti jednat. Ztotožňuje se tak s názorem, že usnesení valné hromady je jinou právní skutečností, na kterou není možné aplikovat ustanovení obchodního a občanského zákoníku o absolutní a relativní

²⁸ DĚDIČ, J.; FOREJT, A.; KOPÁČ, L.; KNAP, K.; KUČERA, Z.; KOLÁČEK, M.; TOMSA, M.; STUNA, S. *Obchodní zákoník s podrobným komentářem*. Praha: Trizonia, 1992. s. 178

²⁹ ŠTENGLOVÁ, I., DĚDIČ, J. Je usnesení valné hromady právním úkonem?. *Právní rozhledy*, 1999, ročník 6, č. 5/1999, s. 226.

neplatnosti právních úkonů.³⁰ Názor, že usnesení valné hromady je jinou právní skutečností zastává J. Dědič až do dnešní doby.³¹

I. Štenglová odmítla teorii právního úkonu stejně tak jako J. Dědič zejména proto, že valná hromada není orgánem způsobilým činit jménem společnosti právní úkony. Nelze podle ní odhlédnout od toho, že na valnou hromadu je nutné pohlížet jako na orgán společnosti, která má jinou kvalitu než neformální seskupení akcionářů. Dojde-li však ke konstituování valné hromady zákonem předvídaným postupem, nelze již formování vůle tohoto orgánu zaměňovat za jednání jeho jednotlivých členů. Ti se již pouze, zákonem stanoveným způsobem, podílejí na rozhodnutí takového orgánu. V této souvislosti, tak odmítla, že by ustanovení § 183 ve vztahu k ustanovení § 131 ObchZ zakládala absolutní nebo relativní neplatnost usnesení valné hromady (ve smyslu právního úkonu), ale stanoví pouze lhůtu a podmínky jeho napadnutelnosti či nenapadnutelnosti nebo přezkoumatelnosti či nepřezkoumatelnosti. Aplikovatelnost ustanovení o absolutní či relativní neplatnosti je tak nemožná.³²

Klíčem k posouzení povahy usnesení valné hromady je bezesporu definice právního úkonu. Ustanovení § 34 ObčZ, kde stanoví, že právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, které právní předpisy. Pojmovými znaky právního úkonu ve smyslu uvedené definice tedy jsou

- vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, popřípadě ke způsobení jiných právních následků,
- její relevantní projev a
- soulad mezi vůlí a projevem

J. Dědič s I. Štenglovou nepochybují, o tom, že usnesení valné hromady vyjadřuje vůli právnické osoby, jejíž valná hromada usnesení přijala, jelikož právnická osoba tvoří svoji vůli nepřímo prostřednictvím svých orgánů. Vyjadřují však nesouhlas s tezí, že by usnesení valné hromady vyjadřovalo přímo vůli společníků. Vůle

³⁰ dílo citované pod pozn. č. 29, s. 226

³¹ DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl II.* 1. vydání. Praha : Polygon, 2002. s. 1159 ISBN 80-7273-071-1

³² DĚDIČ, J.; KŘÍŽ, R.; ŠTENGLOVÁ, I. *Akciové společnosti.* 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 1997, s. 163-164

jednotlivých společníků se totiž v důsledku konfrontací transformuje v kvalitativně odlišný prvek, a to ve vůli obchodní společnosti, jejíž valná hromada usnesení přijala.³³

Dále je pak podle uvedených autorů podstatou celého problému, ponecháme-li stranou soulad vůle a projevu, právě relevantní projev. Otázkou zásadního významu je tak otázka, kdo může činit právní úkony právnické osoby.³⁴ Při vymezení osob oprávněných jednat jménem společnosti nebo činit za ní právní úkony aplikují obecnou právní úpravu právnických osob obsaženou v občanském zákoníku (§ 20 odst. 1 a 2) speciální úpravu obchodní společností vymezenou ustanoveními § 13 odst. 1 a § 15 ObchZ. Výklad těchto ustanovení je vede k závěru, že valné hromadě nelze přiřknout postavení statutárního orgánu nebo jiného subjektu, který by jednal jménem nebo za společnost.³⁵

Dále proti tvrzení, že zákon spojuje s usnesením valné hromady, stejně tak jako u právního úkonu, právní konsekvence a mělo by proto být považováno za právní úkon, staví argument, že uvedený znak je zákonem spojován i s jinými právními skutečnostmi.³⁶ I. Štenglová a J. Dědič tak nenalézají oporu pro uznání usnesení valné hromady za kvalifikovaný projev vůle ve smyslu § 34 ObčZ. Zvláště pak proto, že oprávnění projevovat vůli valné hromadě nesvěřuje zákon a nemůže tak učinit ani společenská smlouva, stanovy nebo vnitřní organizační předpis. Naprosto odmítavě přistupují k názoru, že by usnesením valné hromady mohla společnost projevit svoji vůli vůči osobám stojícím vně společnosti. Hlavním důvodem pro tento závěr je představa, že usnesením valné hromady by mohla být činěna oferta popř. akceptace smluvních návrhů a k uzavírání smluv by tak postačovalo rozhodnutí valné hromady bez transformace v právní úkon činěný statutárním orgánem. Mohlo by tak dojít k situaci, kdy bude statutární orgán zcela zbytečný a v případě jednočlenných společností až k setření rozdílu mezi osobními a kapitálovými společnostmi.³⁷

³³ dílo citované pod pozn. č. 29, s. 230

³⁴ tamtéž, s. 230

³⁵ tamtéž, s. 230

³⁶ tamtéž, s. 231

³⁷ tamtéž, s. 231-232

V případě, že usnesení valné hromady přímo zakládá, mění nebo ruší práva a povinnosti (např. usnesení o výplatě dividendy nebo tantiémy), považují uvedení autoři usnesení pouze za „splnění podmínky“.³⁸

Následně proto I. Štenglová a J. Dědič docházejí k závěru, že usnesení valné hromady je jinou právní skutečností. Oporou tohoto názoru je i ustanovení § 2 odst. 1 ObčZ, který stanoví, že občanskoprávní vztahy vznikají z právních úkonů a jiných právních skutečností.³⁹ Protože teorie nepoužívá usnesení valné hromady jako příklad jiné právní skutečnosti, dospívají autoři citovaného článku k názoru, že nejbližší usnesení valné hromady je, z pohledu vzniku právní skutečnosti, konstitutivní rozhodnutí státního orgánu. Konstrukce usnesení valné hromady jako jiného právního skutečnosti, tak odpoví na všechny otázky vyvolané v souvislosti s povahou usnesení valné hromady. Jiná právní skutečnost nevyžaduje ke svým účinkům relevantní projev vůle učiněný orgánem či osobou oprávněnou jednat jménem společnosti anebo ji zastupovat a je tak způsobilá zakládat, měnit nebo rušit práva povinnosti adresátů – stojících vně i uvnitř společnosti - a to bez dalšího.⁴⁰

3.2 Teorie právního úkonu

Hlavním zastáncem názorového proudu, že usnesení valné hromady je právním úkonem, je K. Eliáš. Ten se ve svých pracích snaží poukázat na skutečnost, že usnesení valné hromady naplňuje všechny znaky právního úkonu. Poprvé se dotkl tématu povahy usnesení valné hromady v článku „*Otázky formy při tvorbě vůle společnosti s ručením omezeným jejím nejvyšším orgánem*“⁴¹. Stejně tak jako zastánci „teorie jiné právní skutečnosti“ vychází ze zákonné definice právního úkonu v § 34 ObčZ. V uvedeném článku, který se primárně zabývá pořizováním notářských zápisů, se ponejprv musí vypořádat s tím, že v usnesení valné hromady je sice koncentrována vůle společnosti (což ostatně není popíráno, ani zastánci jiné právní skutečnosti jako povahy usnesení

³⁸ dílo citované pod pozn. č. 29, s. 232

³⁹ nauka řadí mezi jiné právní skutečnosti: a) protiprávní úkony; b) jiná chování lidí, která nelze považovat ani za právní úkon, ani za protiprávní úkon (např. zhotovení stavby, zpracování věci, konstitutivní rozhodnutí stát. orgánu); c) právní událost; d) protiprávní stav; e) ostatní právní skutečnosti (př. nález věci), srov. ŠVESTKA, J.; JEHLIČKA O.; ŠKÁROVÁ, M.; SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006. s. 35-37 ISBN 80-7179-486-4

⁴⁰ dílo citované pod pozn. č. 2929, s. 233

⁴¹ ELIÁŠ, K. *Otázky formy při tvorbě vůle společnosti s ručením omezeným jejím nejvyšším orgánem*. *Ad notam*, 1997, ročník 3, č. 1/1997, s. 1-7 a č. 2/1997, s. 33-37

valné hromady), ale zpravidla se přijetím usnesení projevu vůle společnosti jen interně a nepůsobí navenek. Vzhledem k legální definici právního úkonu je ale vyžadováno, aby byla vůle společnosti projevena náležitě i navenek. Zejména to může být problematické u usnesení valné hromady, které se dotýká osoby, která nebyla přítomna na jednání valné hromady, v takovém případě, ale autor citovaného článku dochází k závěru, že usnesení je (společně se sdělením takového usnesení nepřítomné osobě) „součástí skutkové podstaty, která jako celek právní úkon vytváří“.⁴² Dále pak v uvedeném článku uzavírá téma povahy usnesení valné hromady konstatováním argumentu, že zákon se k usnesení valné hromady chová, jako by právním úkonem bylo. V opačném případě by podle K. Eliáše bylo velice obtížné pro zákonodárce konstruovat prohlášení usnesení valné hromady za neplatné.

Ve svém dalším článku „*K právní povaze usnesení valné hromady*“,⁴³ proti argumentu I. Štenglové a J. Dědiče, že valná hromada není orgánem oprávněným jednat jménem společnosti, staví výkladové pravidlo *lex specialit derogat generali* na základě kterého dovozuje, že při řešení problému existence projevu vůle budou aplikována „zvláštní ustanovení zákona, která zakládají konkrétní působnost příslušných orgánů právnických osob“⁴⁴ (§125 a §187 ObchZ). K. Eliáš tak vychází z teze, že působnost činit jménem společnosti právní úkony přiznává valné hromadě speciální norma (viz situace při jmenování členů orgánu společnosti a rozhodování o změně jejich odměny).⁴⁵

Proti tvrzení, že valná hromada není oprávněná projevit vůli právnické osoby, hledá argument v obecné úpravě soukromých korporací (z jejíhož rámce nelze bez dalšího „vytrhávat“ specifickou úpravu pro kapitálové společnosti), u kterých zákon u žádného typu nevylučuje možnost projevení jejich vůle vrcholným orgánem.⁴⁶ Tento svůj názor podkládá zákonnou úpravou působnosti valné hromady, členské schůze a civilistickým stanoviskem o povaze usnesení vrcholného orgánu spolku, které je

⁴² dílo citované pod pozn. č. 41, s. 2

⁴³ ELIÁŠ, K. K právní povaze usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*, 1999, ročník 6, č. 12/1999, s. 624 -631

⁴⁴ dílo citované pod pozn. č. 43, s. 625

⁴⁵ tamtéž, s. 625

⁴⁶ tamtéž, s. 626

považováno za právní úkon.⁴⁷ Současně se snaží eliminovat obavu o zbytečnosti a popření statutárního orgánu v případě, že by valná hromada či členská schůze plně atrahovala působnost statutárního orgánu, a to zákonem kogentně předepsanou jasnou organizační strukturou, jejíž vymezení není možné překročit.⁴⁸

Dalším zastáncem usnesení valné hromady jako právního úkonu je J. Pokorná. Svůj názor ponejprv ve stručnosti vymezila ve stati „*K účasti notářů na valných hromadách kapitálových obchodních společností*“.⁴⁹ Usnesení valné hromady považuje za projev vůle zformovaný a vzešlý z názorových střetů společníků účastných na valné hromadě, který představuje jejich společnou vůli. Tato společná vůle je vytvořena a sledně vyjádřena postupem a způsobem upraveným zákonem a společenskou smlouvou a týká se záležitostí náležejících do působnosti valné hromady. Účinky usnesení podle jejího názoru ovlivňují především právní postavení samotné společnosti a jejích společníků nebo členů jejích orgánů. Samotné usnesení, ale nemůže založit, změnit nebo zrušit právní vztahy ke třetím osobám vně společnosti, neboť projevy vůle s těmito účinky svěřují právní předpisy statutárním orgánům společnosti a jiným osobám oprávněným ve věcech společnosti jednat.⁵⁰

V dalším, ze svých příspěvků „*Několik úvah k právní povaze usnesení valné hromady*“⁵¹ se především J. Pokorná snaží poukázat na společné znaky usnesení valné hromady a právního úkonu a stejně tak na odlišnosti, které mohli vést k opačnému názoru, tj. že usnesení valné hromady je jinou právní skutečností.⁵² Odlišnost od právního úkonu a tím i pramen výhrad takového pojetí usnesení spatřuje především ve způsobu tvorby a projevu vůle. Nejistota ohledně povahy usnesení právní povahy tak podle J. Pokorné plyne z faktu, že se projev vůle neváže na klasické subjekty práva, totiž právnické a fyzické osoby, ale tvorba i projev vůle se odehrávají uvnitř obchodní společnosti jako právnické osoby. Povahu projevu vůle autorka upírá pouze usnesením,

⁴⁷ dílo citované pod pozn. č. 43, s. 626 poznámka pod čarou č. 11

⁴⁸ tamtéž, s. 631

⁴⁹ POKORNÁ, J. K účasti notářů na valných hromadách kapitálových obchodních společností. *Právo a podnikání*, 1997, ročník 6, 1/1997, s. 2-6

⁵⁰ tamtéž, s. 3

⁵¹ POKORNÁ, J. Několik úvah k právní povaze usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*, 1999, ročník 6, 12/1999, s. 631 – 635

⁵² Zároveň si však klade otázku, zda jsou tyto odlišnosti skutečně tak významné, aby vedly k závěru, že usnesení valné hromady je „subjektivní právní skutečnost zvláštního druhu“.

kteřá by měla zavazovat společnost navenek, avšak tam, kde je valné hromadě společnosti svěřena určitá působnost, má tento orgán společnosti oprávnění vůli nejenom konstituovat, ale i vyjádřit. Jestliže tedy usnesení, která valná hromada přijala v mezích své působnosti, vykazují tolik znaků shodných se znaky právního úkonu, nebrání nic tomu, aby tyto projevy vůle nemohly být považovány za právní úkon *sui genesis* při respektování určitých zvláštností.⁵³

Na straně zastánců usnesení valné hromady jako právního úkonu stojí i T. Dvořák. Jako základ jeho názoru mu posloužila právní povaha zakladatelského dokumentu (vícestranný popř. jednostranný právní úkon) nebo stanov (smlouva *sui genesis*). Prostředkem jejich změny, která je svěřena zákonem do působnosti valné hromady, je usnesení tohoto orgánu, které tak musí být považováno za právní úkon, „neboť je to projev vůle společníků projevený formou usnesení valné hromady směřující k vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, které právní předpisy s tímto projevem spojují ve smyslu § 34 obč.z.“.⁵⁴ Ve spojení s premisou jednotnosti povahy usnesení valné hromady (tj. že usnesení valné hromady může být vždy pouze právním úkonem nebo jinou právní skutečností) tak dochází k závěru, že usnesení valné hromady je právním úkonem.

Posledními, kteří se v odborné literatuře přiklonili k právnímu úkonu, jsou Z. Kapitán a J. Lifka, a to ve své stati nazvané „*Ještě jedno zamyšlení nad povahou usnesení valné hromady*“.⁵⁵ Uvedení autoři v úvodu svého příspěvku vymezují usnesení jako právní skutečnost a vymezují oproti fikci. Následně se přiklánějí k závěru, že usnesení valné hromady je právní skutečností subjektivní, jelikož základem usnesení valné hromady je vůle společnosti vytvořená hlasováním společníků⁵⁶ a usnesení valné hromady má tak volný základ⁵⁷. S argumentem, že usnesení valné hromady nevyvolává ve většině případů samo o sobě právní následky, se vyrovnávají konstatováním, že v takovém případě se jedná o právní skutečnost nesamostatnou, která vyvolá následky

⁵³ dílo citované pod pozn. č. 51, s. 635

⁵⁴ DVORÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha : ASPI a.s., 2005. s. 246 ISBN 80-7357-090-4

⁵⁵ KAPITÁN, Z.; LIFKA, J. Ještě jedno zamyšlení nad povahou usnesení valné hromady. *Právník*, 2000, ročník 139, č. 5/2000, s. 512-526

⁵⁶ dílo citované pod pozn. č. 55, s. 515

⁵⁷ tamtéž, s. 516

až po spojení s jinou skutečností. Oporu pro tvrzení, že valná hromada je oprávněna projevit vůli právnické osoby tj. že valná hromada může být subjektem, jímž společnost jedná, nalézají Z. Kapitán a J. Lifka, stejně tak jako K. Eliáš, v zákonném ustanovení, které konstituuje v oblasti působnosti valné hromady oprávnění jednat (rozhodovat).⁵⁸ Vycházejí tak ze zásady *lex specialit derogat generali*, kdy zákonná ustanovení o působnosti valné hromady jsou speciálními ustanoveními vůči ustanovení § 20 ObčZ a ustanovení § 13 ObchZ. Specialitu uvedených ustanovení, a tím i vyloučení aplikace obecné úpravy, dovozují ze smyslu ustanovení, která konstituuji jednatelské oprávnění valné hromady (lépe: okruh působnosti, ze kterého plyne jednatelské oprávnění).⁵⁹ Dále dovozují, že obchodní společnost, resp. kterákoli právnická osoba korporátního typu, může projevovat svoji vůli pouze prostřednictvím svého osobního substrátu. Proto nelze ustanovení o svobodném a vážném projevu vůle, použít na výslednou podobu projevu, ale na celý proces jeho tvorby. Stejně závěry zaujímají uvedení autoři k aplikovatelnosti ustanovení občanského zákoníku o duševní poruše a zastřených právních úkonech. Duševní poruchu popř. zastřenost právního úkonu, tak lze zkoumat pouze u jednotlivých společníků. Nicméně to, že nemohu aplikovat ustanovení o duševní poruše na subjekt, který jí jako fikce jednoduše trpět nemůže, není, jak se domnívají Z. Kapitán a J. Lifka, postačujícím argumentem pro vyvrácení názoru, že usnesení valné hromady je právním úkonem. Dané zákonné ustanovení o duševní poruše tak podle uvedených autorů zkrátka pro právnickou osobu není aplikovatelné a s tímto závěrem jako faktem bude zřejmě nutné se smířit.⁶⁰ Dále jsou pak přesvědčeni, že pokud není kogentně zakotven zákaz, je nutno dovodit, že valná hromada jednat jménem společnosti může. Vyplývá to jednak ze zákona (neboť není dán *numerus clausus* případů působnosti valné hromady) a navíc jde o ústavněprávně konformní pojetí (čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod).⁶¹

3.3 Současné pojetí povahy usnesení valné hromady v českém a italském právu

V prvé řadě je nutné opětovně zopakovat, že současná aplikační praxe podpořená ustálenou judikaturou stojí na premise, která stanoví, že usnesení valné hromady není právním úkonem, ale jinou právní skutečností. Přestože nám mohou být

⁵⁸ dílo citované pod pozn. č. 55, s. 519

⁵⁹ tamtéž, s. 519

⁶⁰ tamtéž, s. 521

⁶¹ tamtéž, s. 525

sympatické závěry považující usnesení valné hromady za právní úkon, je z pohledu právní jistoty účastníků obchodně právních vztahů a předvídatelnosti soudních rozhodnutí daleko přijatelnější stav, kdy ustálená judikatura zastává určitý náhled na povahu usnesení valné hromady, byť bychom s ním nemuseli souhlasit. Z pohledu právní praxe je tak významný rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 1 Odon 88/97 ze dne 17. 12. 1997, ve kterém Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že usnesení valné hromady akciové společnosti není právním úkonem. V odůvodnění uvedeného rozsudku pak dospěl k následujícím závěrům: „Právní úkon je podle ustanovení § 34 obč. zák. projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým úkonem spojují. Z ustanovení § 8 a násl. a § 19a vyplývá, že způsobilost k právním úkonům mají pouze fyzické a právnické osoby. Z ustanovení § 20 a 22 a násl. obč. zák. a § 13 obch. zák. vyplývá, že právní úkony obchodní společnosti činí především statutární orgány, a že za právnickou osobu mohou činit právní úkony též zmocněnci. Usnesení valné hromady tedy nemůže být právním úkonem akciové společnosti, protože valná hromada není orgánem způsobilým činit jménem společnosti právní úkony. Usnesení valné hromady však nemůže být ani právním úkonem akcionářů, neboť usnesení nepřijímají akcionáři jako fyzické či právnické osoby, ale přijímá je valná hromada, tedy orgán společnosti. Při posuzování usnesení valné hromady nelze odhlížet od toho, že valná hromada jako orgán společnosti, i když je složena ze všech akcionářů, má jinou kvalitu, než neformální seskupení akcionářů, kteří nejsou konstituováni zákonem stanoveným postupem v orgán společnosti. Jakmile však k takovému konstituování došlo, nelze již formulování rozhodnutí tohoto orgánu zaměňovat za jednání jeho jednotlivých členů. Ti se již pouze, zákonem stanoveným způsobem, podílejí na vytváření takového rozhodnutí. Z toho pak zcela zřejmě vyplývá, že ustanovení § 183 ve vztahu k ustanovení § 131 obch. zák. nezakládá absolutní nebo relativní neplatnost usnesení valné hromady ve smyslu příslušných ustanovení občanského či obchodního zákoníku, která upravují platnost právních úkonů, ale stanoví pouze lhůtu a podmínky jeho přezkoumatelnosti soudem. Takový závěr nezbytně vyplývá z toho, že usnesení a příslušná ustanovení občanského a obchodního zákoníku o absolutní či relativní neplatnosti se na ně nevztahují.“⁶²

⁶² Soudní judikatura, 1998, ročník 2, č. 8, s. 182 a násl.

Osobně se ztotožňuji s názorem a argumentací Nejvyššího soudu ČR. Přesto si lze představit, že by usnesení valné hromady bylo považováno za právní úkon (nejspíše *sui genesis*). Bylo by však nutné opustit pojetí legální definice právního úkonu, která představuje jeden z limitů pro uznání teorie právního úkonu a současně přesně vymezit pravidlo (možná i v zákonné podobě), že neplatnost usnesení valné hromady je neplatností speciální, podrobené zvláštnímu režimu.

Přestože proklamace Nejvyššího soudu ČR ohledně povahy usnesení valné hromady byla jasná, bylo nutné v následujícím vývoji vyřešit otázku aplikovatelnosti obecných ustanovení vztahujících se na právní úkony. Nejvyšší soud ČR se tak následně ve své judikatuře věnoval analogické aplikovatelnosti ustanovení vztahujících se na právní úkony a jejich částečné neplatnosti, požadavku určitosti, srozumitelnosti a interpretaci.

Analogické uplatnění ustanovení § 41 OZ o částečné neplatnosti právního úkonu judikoval Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 701/2004⁶³, při rozhodování o neplatnosti usnesení členské schůze družstva, kterým byly schvalovány stanovy, v jehož odůvodnění konstatoval: „Teorie i judikatura (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003) jsou jednotné v tom, že stanovy družstva či obchodní společnosti jsou smlouvou *sui generis*. Při posuzování jejich platnosti je proto třeba postupovat podle ustanovení § 41 občanského zákoníku, které určuje, že vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu...“ a dále pak: „...Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá, že nic nebrání tomu, aby – pokud se důvod neplatnosti týká jen části usnesení členské schůze – soud vyslovil neplatnost jen části tohoto usnesení ...“ P. Čech se domnívá, že rozhodnutí sice spadá do oblasti družstevního práva, jeho závěry jsou nicméně přenositelné také do právní úpravy kapitálových obchodních společností.⁶⁴

⁶³ www.nsoud.cz

⁶⁴ ČECH, P. Právní povaha úkonů souvisejících s valnou hromadou, *ASPI – původní nebo převzaté texty pro ASPI* [program na HDD]. Ver. 12+. ASPI, a.s., 2000 – 2010, stav databáze k 1. 9. 2010

Dalšími z nároků, které klade občanský zákoník na právní úkon a jejichž aplikovatelnost na usnesení valné hromady byla Nejvyšším soudem ČR dovozena, je určitost a srozumitelnost. Nejvyšší soud ČR v odůvodnění usnesení ze dne 5. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 1013/2002⁶⁵ konstatoval: „Obchodní zákoník nestanoví náležitosti rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku. Není však pochyb o tom, že rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku mezi akcionáře musí být formulováno jasně, srozumitelně a jednoznačně tak, aby z něj bylo možno dovodit, jaká dividenda přísluší ke každé akci společnosti a aby se akcionář případně mohl výplaty takové dividendy domoci.“

Poslední oblastí, kde Nejvyšší soud ČR judikoval použitelnost úpravy právních úkonů, je interpretace resp. převaha obsahu projevu vůle nad jeho formálním označením. Nejvyšší soud ČR konstatoval v odůvodnění usnesení ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 258/2005, že: „Stejně jako u každého jiného projevu vůle, je i u projevu vůle společnosti vyjádřeného v usnesení valné hromady, třeba vycházet nikoli z označení takového projevu, ale z jeho obsahu. Bude-li tedy z usnesení, kterým valná hromada společnosti s ručením omezeným rozhodla o změně společenské smlouvy, možno dovodit, že z něj vyplývá změna v osobách jednatelů, není žádného důvodu pro závěr, že takovým usnesením ke změně jednatelů nedošlo jen proto, že usnesení bylo označeno jako usnesení o změně společenské smlouvy.“

Oblastí, jejíž analogickou aplikovatelností se ve své judikatuře Nejvyšší soud ČR dosud nezabýval, je přípustnost podmínek a časových určení ve smyslu ustanovení § 36 OZ. P. Čech se domnívá, že vzhledem k nastolené judikатурní linii lze však očekávat, že k nim zaujme podobný postoj. Je tak podle něho možné předpokládat, že valná hromada může přijmout rozhodnutí, jehož účinnost bude podmíněna splněním odkládací nebo rozvazovací podmínky.⁶⁶

Můžeme tedy shrnout, že Nejvyšší soud ČR v druhé polovině devadesátých let vyslovil názor, že usnesení není právní úkon, ale jiná právní skutečnost a ač se této linii v následném vývoji držel, musel, s ohledem na chybějící úpravu nároků na jiné právní

⁶⁵ www.nsoud.cz

⁶⁶ dílo citované pod pozn. č. 64

skutečnosti, využít analogického užití ustanovení, která dopadají na právní úkon. I. Rada je toho názoru, že prakticky jediným a skutečným účelem, který patrně vedl Nejvyšší soud ČR k tomu, aby odmítl uznat usnesení valné hromady jako právní úkon, tak byla snaha vyloučit, aby byla platnost usnesení valné hromady napadána jinak než za podmínek stanovených v § 131 a §183 obchodního zákoníku, resp. v rejstříkovém řízení.⁶⁷

V této souvislosti bude zajímavé sledovat vývoj doktríny a stejně tak i rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR poté, co současná právní úprava bude nahrazena novým občanským zákoníkem.⁶⁸ Nový občanský zákoník opouští dosavadní pojetí právního úkonu jako pojmového reliktu totalitního práva⁶⁹ a nahrazuje ho v ustanovení § 493 *právním jednáním*, na jehož definici neaspiruje a omezuje se pouze na jeho právní následky.⁷⁰

Italská právní doktrína přijala vcelku obecně názor, že usnesení valné hromady je právním úkonem (*negozio giuridico*). K uvedenému závěru tak např. dochází P. Trimarchi, při řešení otázky možnosti aplikace principů vztahujících se k neplatnosti právního úkonu. K tomu uvádí, že usnesení valné hromady se může na jedné straně představit jako dodatek doplňující či pozměňující společenskou smlouvu a na druhé straně jako prokura nebo zmocnění jednatelskému orgánu, tj. stále jako právní úkon.⁷¹ Je však nutné poznamenat, že Codice Civile neobsahuje legální definici právního úkonu.

3.4 Povaha rozhodnutí jediného společníka, resp. akcionáře

Obchodní zákoník ve svých ustanoveních § 132 a §190 upravuje situaci, kdy společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost je tzv. jednočlennou

⁶⁷ RADA, I. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady, *Právní rádce*, 2009, ročník 17, č. 1/2009, s. 7

⁶⁸ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI [online]. *Vládní návrh občanského zákoníku*, [citováno 8. 9. 2010] dostupný na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>

⁶⁹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI [online]. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku*, [citováno 8. 9. 2010] dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>

⁷⁰ tamtéž

⁷¹ TRIMARCHI, P. *Invalidità delle deliberazioni di assemblea di società per azioni*. Milano: Giuffrè, 1958. s. 29

společností, tj. má jediného společníka resp. akcionáře. V takovém případě se nekoná valná hromada a její působnost vykonává jediný společník, akcionář formou rozhodnutí.

Nejvyšší soud ČR se povaze usnesení jediného akcionáře věnoval ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 1193/2007 ze dne 3. 10. 2007, ve kterém řešil otázku odvolání předsedy představenstva a konstatoval: „Jak již Nejvyšší soud uzavřel v usnesení ze dne 17. června 2003, sp. zn. 29 Odo 882/2002, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 8, ročník 2003, pod číslem 141, je-li jediným společníkem společnosti s ručením omezeným akciová společnost, činí rozhodnutí jediného společníka v působnosti valné hromady představenstvo akciové společnosti. Stejný závěr se uplatní ve vztahu k jedinému společníkovi akciové společnosti. Je tomu tak proto, že rozhodování v působnosti valné hromady není jednáním společnosti ve vztahu ke třetím osobám (právním úkonem), a proto je nemohou činit osoby, oprávněné jednat jménem společnosti (v projednávané věci společně předseda a místopředseda společnosti), ale musí je přijmout orgán k tomu oprávněný, tj. představenstvo společnosti. Závěr odvolacího soudu, že rozhodnutí jediného akcionáře o odvolání člena představenstva z funkce je právním úkonem, je s výše formulovanými závěry Nejvyššího soudu v rozporu.“⁷² Část doktríny je však odlišného názoru. I. Rada⁷³ je toho názoru, že rozhodnutí jediného společníka resp. akcionáře je právním úkonem jediného společníka, které je obchodním zákoníkem pouze postaveno naroveň usnesení valné hromady (při současném nezpochybnění, že statutární orgán jediného společníka musí přijmout usnesení, jež bude podkladem pro zmiňovaný právní úkon). Svoje tvrzení opírá o formulaci předmětných ustanovení, zejména pak o požadavek, aby rozhodnutí mělo písemnou formu.

⁷² www.nsoud.cz

⁷³ dílo citované pod pozn. č. 67, s. 7

4 Důvody neplatnosti usnesení valné hromady v českém a italském právu

Ke standardnímu průběhu existence kapitálových společností patří přijímání rozhodnutí jejími orgány, v daném případě i jejím nejvyšším orgánem, valnou hromadou. Přijímání usnesení valnou hromadou je, díky podrobné úpravě pravidel v obchodním zákoníku a zakládajících dokumentech společnosti, procesem formálním. Stejně tak jako každá lidská činnost, která se řídí určitými pravidly i přijímání usnesení valné hromady může být stíženo vadou, které je důvodem pro prohlášení jeho neplatnosti.

Ustanovení § 131 ObchZ dává možnost legitimovaným subjektům napadnout usnesení valné hromady ze zákonem stanovených důvodů, tj. v případě existence rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. Judikatura analogicky dovodila, že stejné následky má i rozpor usnesení s dobrými mravy podle ustanovení § 39 OZ.⁷⁴ Zákon nerozlišuje mezi jednotlivými důvody neplatnosti usnesení valné hromady, staví na roveň porušení stanov s porušením kogentních ustanovení zákona.⁷⁵ Pokud jde o charakter rozporu, může jít, podle dnes již obecně přijímaného názoru, nejen o rozpor týkající se obsahu usnesení valné hromady, ale i jeho formy nebo procesních pravidel pro přijetí usnesení. O obsahový rozpor jde tehdy, pokud je obsah usnesení valné hromady v rozporu s jakýmkoliv právním předpisem, nemusí jít pouze o zákon. Vada v podobě nedostatku zákonné formy je stav, kdy usnesení valné hromady není obsaženo v zápisu z jednání valné hromady s náležitostmi podle § 129 odst. 4 ObchZ, popřípadě v notářském zápisu.⁷⁶ Důvodem neplatnosti usnesení valné hromady bude také situace, kdy dojde k porušení pravidel svolávání valné hromady, jejího průběhu nebo hlasování na valné hromadě.

⁷⁴ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 9. prosince 1998, sp. zn. 7 Cmo 253/98, dále pak rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12.3.2002, sp. zn. 29 Odo 528/2001, v jehož odůvodnění se ztotožnil s názor odvolacího soudu, podle kterého: „...zásada dobrých mravů je jednou ze základních zásad obchodního práva a hledisko dobrých mravů nelze opomíjet ani při posuzování platnosti usnesení valné hromady.“

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. ledna 2003, sp. zn. 29 Odo 450/2002 in DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností, Přehled judikatury s komentářem 1.díl.* Praha : Linde a.s., 2010. s. 574-576 ISBN 978-80-7201-781-2

⁷⁶ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1160

Důvodem pro zahájení řízení o vyslovení neplatnosti usnesení může být i skutečnost, že tvrzené usnesení valná hromada nepřijala proto, že o něm nehlasovala (usnesení nepřijaté, a tedy nicotné), anebo, to, že obsah tvrzeného usnesení neodpovídá usnesení, které valná hromada přijala (usnesení tvrzené).

Italský Codice Civile rozlišuje při své úpravě „neplatnosti“⁷⁷ usnesení valné hromady rozlišuje dva instituty (resp. režimy neplatnosti) – *nullità*⁷⁸ a *annullabilità*⁷⁹ a s ním spojuje i konkrétní důvody pro jejich aplikování. Obecně jsou usnesení valné hromady neplatná resp. vadná ze dvou důvodů. Za prvé pro porušení procesní pravidel valné hromady a za druhé pro porušení norem, které se vztahují k obsahu usnesení.⁸⁰ Důvodem *annullabilità* (neplatnosti) usnesení jsou podle ustanovení článku 2377 odst. 2 Codice Civile, jeho rozpor se zákonem nebo stanovami (*statuto*). *Annulabilità* usnesení tak může být založena např.: účastí nelegitimovaných osob na valné hromadě, je-li jejich účast určující pro ustanovení valné hromady; neplatností jednotlivých hlasů, nebo jejich vadným obsahem, jsou-li určující pro dosažení většiny; neúplností nebo neexistencí zápisu z valné hromady pokud *de facto* brání zjištění obsahu, účinků a platnosti usnesení; projednání záležitosti nezařazené na pořad zasedání valné hromady. Důvody pro *nullità* jsou pouze tři zákonem předvídané situace⁸¹ (čl. 2379 CC): 1) chybějící svolání valné hromady; 2) chybějící zápis z valné hromady; 3) nemožnost⁸² nebo nezákonnost⁸³ předmětu usnesení valné hromady (pod uvedenou rubriku lze podřadit i stav, kdy předmět usnesení je legální, ale jeho obsah nikoliv – např. schválení falešné účetní závěrky). Z pohledu judikatury důvodem pro prohlášení *nullità* je porušení norem určených k ochraně obecného zájmu, který přesahuje zájem jednotlivce a které slouží k zamezení odklonu od základní ekonomicky praktického účelu vztahu se společností, avšak předpokladem pouhé *annullabilità* jsou situace, kdy jsou porušovány

⁷⁷ obecným pojmem je tzv. *invalidità*

⁷⁸ institut podobný české absolutní neplatnosti či spíše nicotnosti

⁷⁹ institut podobný české relativní neplatnosti

⁸⁰ shodně také La Suprema Corte, (Cass. civ. 16 febbraio 1988, n. 1673)

⁸¹ na rozdíl od *nullità* právního úkonu, kdy je důvodem jakékoliv porušení imperativních norem

⁸² např. jmenování členem představenstva osobu mrtvou

⁸³ např. schválení falešné účetní závěrky

normy (přestože kogentní), které jsou určeny výlučně k ochraně zájmů jednotlivých společníků nebo skupin společníků.⁸⁴

Úprava neplatnosti rozhodnutí společníků u společnosti s ručením omezeným je částečně autonomní, i když se i zde se setkáme se společnými prvky inspirovanými úpravou akciové společnosti. Článek 2479-ter CC, uvedený marginální rubrikou *invalidità delle decisioni dei soci*, zakotvuje i obdobné režimy neplatnosti – *annullabilità* a *nullità*.⁸⁵ *Annullabilità* stíhá rozhodnutí společníků, nejsou-li přijata v souladu se zákonem nebo společenskou smlouvou (*atto costitutivo*). Důvody pro aplikaci *nullità* jsou stejně tak jako u akciové společnosti přesně vymezeny. Jedná se o nezákonný nebo nemožný předmět rozhodnutí, situaci, kdy je přijato usnesení při naprosté absenci informovanosti⁸⁶ (společníka) a přijetí usnesení, které mění předmět činnosti společnosti (*oggetto sociale*) na činnost nemožnou či nezákonnou.

Zbývá jen dodat, že judikatura v období před reformou z roku 2003⁸⁷ vytvořila, zejména z důvodu taxativnosti výčtu důvodů *nullità*, i třetí režim neplatnosti, a to tzv. *delibere inesistenti* (usnesení neexistující). Za taková byla považována usnesení, které trpělo tak vážnými procesními vadami, které vylučovaly i samotnou možnost považovat takový akt za usnesení valné hromady. V takovém případě nebylo možné už hovořit o usnesení jako neplatném avšak existujícím, ale spíše radikálněji jako o neexistujícím (*inesistente*), a to z důvodu nedostatku minimálních základních požadavků na usnesení valné hromady. Pro neexistující usnesení tak nemohla být zavedena jiná sankce než radikální nicotnost (*nullità radicale*). Sankce nicotnosti (*nullità*) tak byla rozšířena i na usnesení stížená procesními vadami. Jelikož však jedinou oblastí,⁸⁸ ve které panovala shoda, byla samotná existence tří režimů neplatnosti usnesení valné hromady a hranice

⁸⁴ Corte di casazione n. 1499/1975, shodně Tribunale di Siena 28. marzo 1984 in ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 9 ISBN 978-88-7524-163-6

⁸⁵ na rozdíl od úpravy akciové společnosti, zákon uvedené kategorizaci formálně nezakotvuje, ale ze způsob zvoleného řešení jasně vyplývá, že zákonodárce měl uvedené dva režimy neplatnosti na mysli
⁸⁶ uvedený důvod *nullità* je pro svoji obecnost formulace obestřen jistou dávkou nejistoty, zejména při rozhodování mimo valnou hromadu. Doktrína vymezila jako příklad situaci, kdy se společník nebyl přizván do procedury písemných konzultací nebo pokud nebyl informován o shromáždění souhlasu s rozhodnutím.

⁸⁷ právě reforma měla za cíl nově vytvořenou triádu režimů neplatnosti eliminovat zpět do zákonné dvojice

⁸⁸ dílo citované pod pozn. č. 18, s. 308-309

mezi *annullabilità* a *inesistenza* byly neostré, došlo k situaci, že legislativním procesem vytvořený systém inspirovaný principem právní jistoty byl nahrazen systémem soudním, kde nejistota měla navrch.

Závěrem lze shrnout, že kontrapozice *nullità* a *annullabilità* je založena na kritériu chráněných zájmů – veřejný zájem nebo zájem třetích osob v případě *nullità* a zájem společníků v případě *annullabilità*.⁸⁹

⁸⁹ DI PIETRO, G. Annullabilità delle deliberazioni assembleari nella S.p.a., esame dei rimedi cautelari ordinamentali, *Leggiweb.it* [online], [cit. 7. 4. 2010] dostupné na <http://www.leggiweb.it/articoli/A7530816/AnnullabilitdellelledeliberazioniassemblearinelleSpaesamedeirimedicautelariordinamentali.html#>

5 Proces tvorby usnesení valné hromady a jeho možné vady

Proces tvorby usnesení valné hromady kapitálových společností je upraven převážně kogentními ustanoveními obchodního zákoníku a zakladatelskými dokumenty, popř. stanovami. Jedná se tak o silně formalizovaný proces, který lze rozdělit na několik fází: svolání valné hromady, s níž úzce souvisí její usnášenischopnost a přijímání usnesení valné hromady. V průběhu uvedeného procesu může dojít k vadám, které mají za následek možnost prohlášení usnesení za neplatné.

5.1 Svolání valné hromady a její organizace

Bezvadné svolání valné hromady je základní podmínkou jejího konání a zároveň možností pro rozhodnutí o věcech svěřených valné hromadě do její působnosti. Účelem svolání je zajištění informovanosti společníků resp. akcionářů o konání valné hromady (místě, času), jejím programu a zároveň zajisti časový prostor pro úvahu jak využít jejich společnických či akcionářských práv s tím souvisejících.

Ustanovení § 128 a § 129 odst. 2 ObchZ obsahují obecnou úpravu svolání valné hromady, osob oprávněných ke svolání valné hromady a frekvenci konání valné hromady společnosti s ručením omezeným. Termín a program valné hromady se oznámí společníkům ve lhůtě určené společenskou smlouvou, jinak nejméně 15 dnů přede dnem jejího konání, a to písemnou pozvánkou, nestanoví-li společenská smlouva jinak (ta může určit méně formální způsob informování společníků).

V případě akciové společnosti představuje jednu z povinností představenstva povinnost uveřejnit pozvánku na valnou hromadu nebo oznámení o jejím svolání způsobem určeným zákonem a stanovami. Obchodní zákoník dále ukládá povinné způsoby zveřejnění pozvánky představenstvem společnosti, a to v návaznosti na druh akcií, které byly společností vydány.

U společnosti, která vydala akcie na jméno, dochází k uveřejnění pozvánky tak, že představenstvo ji zašle všem akcionářům na adresu sídla nebo bydliště uvedenou v seznamu akcionářů (popř. v evidenci zaknihovaných cenných papírů, nahrazuje-li ho podle ustanovení § 156 odst. 2 ObchZ).

V případě, že společnost vydala akcie na majitele je představenstvo povinno při svolání valné hromady uveřejnit oznámení o jejím konání v Obchodním věstníku a jiným vhodným způsobem určeným stanovami (nově však bez podmínky nejméně jednoho celostátně distribuovaného deníku určeném ve stanovách⁹⁰). I v případě akcií na majitele, ale zákon umožňuje zasílání oznámení o konání valné hromady na konkrétní adresu určenou vlastníkem akcie. V takovém případě musí vlastník akcie zřídit zástavní právo ve prospěch společnosti alespoň k jedné akci společnosti, a to jako jistinu na úhradu nákladů za zaslání oznámení o konání valné hromady.

Z výše uvedeného je zřejmé, že k informovanosti akcionářů o svolání valné hromady zásadně dochází v případě vydání akcií na jméno uveřejněním pozvánky stanoveným způsobem a v případě vydání akcií na majitele uveřejněním oznámení o konání valné hromady. Nejvyšší soud ČR však v této věci konstatoval: „K otázce nedostatku pozvání akcionářů s akciemi na majitele na valnou hromadu žalované pak dovolací soud uzavřel, že jestliže byli tito akcionáři pozváni na valnou hromadu písemnou pozvánkou, kterou jim společnost doručila v dostatečném předstihu, jak uzavřel odvolací soud, nelze to, že již nebylo uveřejněno oznámení o konání valné hromady, považovat za porušení ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák. ve znění platném v době svolání valné hromady. Účelem ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák. je zcela nepochybně zajistit, aby byli všichni akcionáři včas pozváni na valnou hromadu a tím jim byl umožněn výkon jednoho ze základních práv akcionáře, totiž práva účastnit se prostřednictvím valné hromady na řízení společnosti. Není pochyb ani o tom, že takovou účast daleko lépe umožní pozvánka, zasláná na adresu každého akcionáře, než oznámení uveřejněné v tisku, se kterým se z nejrůznějších důvodů nemusí mít akcionář možnost seznámit. Přitom v projednávané věci navíc, jak uzavřel odvolací soud, nebyl ve stanovách určen deník, ve kterém má být oznámení uveřejněno a v době svolání valné hromady neměl ani obchodní zákoník podrobnější úpravu v tom směru.

⁹⁰ judikatura se tento původní požadavek snažila „změkčit“ i tím, že připustila, že deník, který má podobu pouze elektronických webových stránek na síti internet, lze považovat za celostátně distribuovaný deník a oznámení o konání valné hromady společnosti s akciemi na majitele publikované v takovém deníku představuje uveřejnění oznámení v celostátně distribuovaném deníku, a tudíž vhodný způsob uveřejnění ve smyslu § 184 odst. 4 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. února 2008, sp. zn. 7 Cmo 503/2007)

Svolání valné hromady uveřejněním oznámení pro majitele akcií na majitele upravuje obchodní zákoník obecně pro majitele těchto akcií, neboť jde o akcie anonymní, o jejichž majitelích nevede akciová společnost seznam a nemá proto bez dalšího možnost majitele těchto akcií identifikovat a zaslat jim pozvánku na valnou hromadu. Jestliže však akciová společnost takovou možnost má, jak je tomu pravidlem u zaknihovaných akcií na majitele a namísto uveřejnění oznámení o konání valné hromady jim zašle pozvánku, nelze logickým a teleologickým výkladem uvedeného ustanovení než dospět k tomu, že společnost neporušila svoji povinnost, ale že jednala nad rámec svých povinností ve prospěch akcionářů. Jakýkoli jiný výklad by byl stejně nelogický, jako kdyby byla prohlášena za neplatnou smlouva, pro kterou zákon předepisuje prostou písemnou formu jen proto, že byla uzavřena formou notářského zápisu.⁹¹

5.1.1 Osoby oprávněné ke svolání valné hromady

Osobami, které mají oprávnění (a často i povinnost) svolat valnou hromadu společnosti s ručením omezeným jsou především jednatele společnosti, dozorčí rada a za určitých podmínek a zcela výjimečně i společníci společnosti.

Jednatelé jsou tak povinni svolat valnou hromadu nejméně jednou za rok, nestanoví-li zákon, společenská smlouva, popřípadě stanovy kratší lhůtu. V rámci kontroly hospodaření společnosti obchodní zákoník stanoví, že valná hromada, která schvaluje řádnou účetní závěrku, se musí konat nejpozději do šesti měsíců od posledního dne účetního období. Jednatelé společnosti jsou povinni svolat valnou hromadu bez zbytečného odkladu také v případě závažných hospodářských potíží společnosti (§128 odst. 2 ve spojení s §193 ObchZ). V neposlední řadě jsou jednatele povinni podle ustanovení § 129 odst. 2 svolat valnou hromadu, jsou-li o to požádáni společníky, jejichž vklady dosahují alespoň 10% základního kapitálu.

Není neobvyklé, že společnost má více jednatelů. Vystává tak otázka, zda valnou hromadu je oprávněn svolat každý jednotlivě popř. po souhlasu většiny.

⁹¹ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. dubna 2000, sp. zn. 32 Cdo 2826/99, Nejvyšší soud České republiky, Sběrka soudních rozhodnutí a stanovisek, 2001, ročník 53, s. 372

Nejvyšší soud ČR k dané věci judikoval,⁹² že povinnost svolat valnou hromadu je zvláštním závazkem jednatelů společnosti s ručením omezeným ve vztahu k jejím společníkům, a proto se nejedná ani o výkon obchodního vedení společnosti, ani o jednání jménem společnosti navenek. Z uvedeného důvodu se na svolávání valné hromady jednatelem neuplatní ani ustanovení § 134 obchodního zákoníku, ani ustanovení § 128 obchodního zákoníku. Valnou hromadu tak může nezávisle na skutečném počtu jednatelů a způsobu jejich jednání jménem společnosti svolat sám kterýkoliv z nich.

V případě, že jednatele nesvolají valnou hromadu na základě žádosti „menšinových společníků“ do jednoho měsíce od doručení jejich žádosti, dává obchodní zákoník těmto společníkům oprávnění svolat valnou hromadu. Nemá-li společnost jednatele, je oprávněn svolat valnou hromadu, kterýkoli společník.

V neposlední řadě je oprávněna svolat valnou hromadu dozorčí rada, a to v případě, že to vyžadují zájmy společnosti.

Zákon dává společníkům možnost vzdát se práva na včasné svolání valné hromady, popř. na svolání způsobem, který stanoví zákon nebo společenská smlouva. Společník tak musí učinit prohlášením, které bude obsaženo v zápisu z valné hromady, popřípadě v notářském zápisu o rozhodnutí valné hromady, jinak musí mít formu notářského zápisu.

Právo svolat valnou hromadu akciové společnosti svěřuje obchodní zákoník představenstvu, členům představenstva, dozorčí radě, akcionáři nebo akcionářům, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosahuje alespoň 3% resp. 5 % základního kapitálu a jsou-li k tomu na základě svého návrhu zmocněni soudem (§ 181 odst. 1 a 3 ObchZ).

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 1997, sp. zn. 1 Odon 2/97 in DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností, Přehled judikatury s komentářem 1.díl.* Praha : Linde a.s., 2010. s. 574-576 ISBN 978-80-7201-781-2

Nejčastějším svolatelem valné hromady akciové společnosti je její představenstvo, které v mnoha případech nejenom oprávněno svolat valnou hromadu, ale je to i jeho povinností. Rozhoduje-li představenstvo o svolání valné hromady, pak se na přijetí takového rozhodnutí použije obecný postup stanoveným většinového rozhodování (§ 194 odst. 3 ObchZ). Ve vztahu k neplatnosti usnesení valné hromady je nutné zodpovědět otázku, jaké následky bude mít nedodržení výše uvedeného postupu, tj. situace, kdy valná hromada bude svolána, ale takovému svolání nebude předcházet rozhodnutí představenstva o jejím svolání. Doktrína je toho názoru, že pokud takové rozhodnutí svolání valné hromady předcházet nebude, zakládá to pouze odpovědnost členů představenstva, kteří valnou hromadu svolali, za porušení jejich povinností, nikoli samo o sobě neplatnost svolání valné hromady ani neplatnost usnesení na ní přijatých.⁹³ Takový postup bude totiž možno zásadně podřadit pod ustanovení § 183 odst. 1 a § 131 odst. 3 písm. a) ObchZ.⁹⁴

Představenstvo je ze zákona povinno svolat řádnou valnou hromadu nejméně jednou za rok, ve lhůtě určené stanovami, nejpozději však do šesti měsíců od posledního dne účetního období. Dále je pak představenstvo povinno svolat valnou hromadu (mimořádnou) na žádost akcionáře nebo akcionářům, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosahuje alespoň 3% resp. 5 % základního kapitálu (§ 181 odst. 1 ObchZ). V neposlední řadě je představenstvo povinno svolat valnou hromadu bez zbytečného odkladu v případě existence či rizika existence závažných hospodářských ztrát (§ 193 odst. 1 ObchZ).

Za určitých okolností může valnou hromadu svolat i jen jeden člen představenstva. Jde o případy, kdy je zákonem uložena představenstvu povinnost svolat valnou hromadu a představenstvo se na jejím svolání bez zbytečného odkladu neusneslo anebo, není-li představenstvo dlouhodobě schopno se usnášet.

⁹³ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 605

⁹⁴ DĚDIČ, J.; ŠTENGLOVÁ, I.; ČECH, P.; KRÍŽ, R. *Akciové společnosti*. 6., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 429 ISBN 978-80-7179-587-2

Nejvyšší soud ČR dovodil, že oprávnění svolat členskou schůzi má i bývalý člen představenstva, když nikdo jiný, kdo by ji mohl svolat, k dispozici není.⁹⁵ (Usnesení ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 29 Odo 1023/2005⁹⁶).

Dalším subjektem oprávněným svolat valnou hromadu je dozorčí rada, a to za situace, kdy to vyžadují zájmy společnosti a na valné hromadě poté navrhuje potřebná opatření. Obchodní zákoník blíže nevymezuje „zájem společnosti“ na svolání valné hromady, půjde však o situace, které budou plynout z funkce dozorčí rady jako kontrolního orgánu. Dozorčí rada by měla svolat valnou hromadu vždy, pokud představenstvo nesvolá řádnou valnou hromadu.⁹⁷

Obchodní zákoník umožňuje svolání valné hromady samotnými akcionáři. Akcionář nebo akcionáři uvedení v § 181 odst. 1 ObchZ (tj. menšinoví akcionáři s kvalifikovanou účastí na základním kapitálu) jsou oprávněni svolat valnou hromadu na základě zmocnění uděleném jim soudem, a to z důvodu že představenstvo nesplnilo svoji povinnost svolat valnou mimořádnou valnou hromadu na základě jejich žádosti. Rozhodnutí soudu spočívá ve zmocnění akcionářů ke svolání valné hromady. Zvláštní náležitosti pozvánky na takto svolanou valnou hromadu stanoví ustanovení § 181 odst. 4 ObchZ.

5.1.2 Lhůty pro svolání valné hromady

Obchodní zákoník stanoví ve svých ustanoveních lhůty, které musejí být dodrženy mezi svoláním valné hromady a jejím konáním. Účelem uvedených lhůt je zajistit společníkovi nebo akcionáři, aby si mohl zajistit účast na valné hromadě a zaujmout stanovisko k projednávanému programu.

Uvedené lhůty se počítají od okamžiku konání valné hromady zpětně. K tomu Nejvyšší soud ČR konstatoval, že jestliže lhůta stanovená podle dnů nenásleduje po dni rozhodném pro její počátek, jak je tomu např. v ustanovení § 181 odst. 2 ObchZ, ale tomuto dnu předchází, musí se tato lhůta počítat od rozhodného dne zpětně. Dále se

⁹⁵ v uvedeném případě zanikla funkce členům představenstva uplynutím funkčního období

⁹⁶ www.nsoud.cz

⁹⁷ dílo citované pod pozn. č. 94, s. 431

ztotožnil s názorem odvolacího soudu, podle kterého se na počítání lhůt použije analogicky ustanovení § 122 odst. 1 OZ. Rozhodnou událostí pro počítání lhůty je právě den konání valné hromady a takovou lhůtu je třeba počítat zpětně ode dne, který předchází dnu konání valné hromady.⁹⁸

Lhůty stanovené obchodním zákoníkem pro informování společníků resp. akcionářů o konání valné hromady formou povánky či oznámení je možné měnit společenskou smlouvou či stanovami.

V případě společnosti s ručením omezeným stanoví § 129 odst. 1 ObchZ, že termín a program valné hromady se oznámí společníkům ve lhůtě určené společenskou smlouvou, jinak nejméně 15 dnů přede dnem jejího konání. Uvedené ustanovení neurčuje, zda společnost splní povinnost, již odesláním pozvánky, anebo zda je povinna zajistit její doručení. Nejvyšší soud ČR⁹⁹ pomocí teleologického a logického výkladu dospěl k názoru, že společnost musí učinit vše, co po ní lze spravedlivě požadovat, aby informovanost společníků zajistila. Odeslala-li společnost pozvánku na valnou hromadu společníkům doporučeným dopisem na jejich poslední známou adresu a pozvánka nebyla dovolateli doručena z příčin, jež nespočívají na straně společnosti, nelze společnosti vytýkat nesplnění povinnosti uložené v ustanovení § 129 odst. 1 ObchZ. Nejvyšší soud ČR v souladu s názorem odvolacího soudu v daném případě dále konstatoval, že nebylo by ostatně logické, činit společnost za situace, kdy tak nestanoví zákon, odpovědnou za něco, co nemůže vlastním chováním ovlivnit, např. za to, že si společník z důvodů na jeho straně řádně odeslanou pozvánku včas nepřevzal.

U akciové společnosti s akciemi na jméno je povinno představenstvo odeslat pozvánku na adresu sídla nebo bydliště uvedenou v seznamu akcionářů nejméně 30 dní před konáním valné hromady. V případě společnosti s akciemi na majitele je ve stejné lhůtě představenstvo povinno uveřejnit oznámení o konání valné hromady v Obchodním věstníku a jiným vhodným způsobem určeným stanovami. V případě svolání valné hromady na základě žádosti akcionářské minority se uvedená lhůta zkracuje na 15 resp. 21 dnů (§ 181 odst. 1, 2 ObchZ).

⁹⁸ usnesení ze dne 21. dubna 2004, sp. zn. 29 Odo 783/2003, www.nsoud.cz

⁹⁹ usnesení ze dne 28. ledna 2008, sp. zn. 29 Odo 1429/2006, www.nsoud.cz

Nedodržení lhůty stanovené zákonem či společenskou smlouvou pro oznámení o konání valné hromady může mít za následek prohlášení usnesení valné hromady za neplatné postupem podle ustanovení § 131 resp. §183 ObchZ. V této souvislosti však je třeba vzít v úvahu, že bude-li podán návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady z důvodu nedostatků při jejím svolání, bude soud v konkrétním případě zkoumat i to zda není naplněn některý z důvodů uvedených v ustanovení § 131 odst. 3 ObchZ, zejména ustanovení § 131 odst. 3 písm. d) ObchZ.¹⁰⁰

5.1.3 Pozvánka na valnou hromadu a oznámení o konání valné hromady

Za povinný obsah pozvánky na valnou hromadu společnosti s ručením omezeným označuje zákon uvedení jejího termínu (tj. dne i hodiny zahájení) a uvedení jejího programu. Povinným obsahem pozvánky je ovšem i uvedení místa konání valné hromady, protože jinak by oznámení o valné hromadě bylo nesrozumitelné pro neurčitost.

Program jednání má být vymezen konkrétně, určitě, srozumitelně. Praxe ráda doplňuje výčet bodů programu na pozvánkách na valné hromady bod označený jako „různé“. Je nutné však upozornit, že v rámci „různého“ lze projednat pouze záležitosti informativního a konzultativního charakteru. Záležitosti, o níž je třeba rozhodnout podle § 125, nelze „ukrýt“ pod bod „různé“, ale je třeba ji jako zvláštní bod programu uvést výslovně.¹⁰¹ Záležitosti neuvedené v pozvánce lze projednat, jen jsou-li přítomni na valné hromadě všichni společníci.

Obchodní zákoník nijak neomezuje společnost s ručením omezeným, co do místa a doby konání valné hromady. Pokud by však místo či doba konání valné hromady byly stanoveny tak, že by výrazněji omezovaly možnost některých společníků zúčastnit se valné hromady, mohl by takový postup, s použitím zásady ochrany menšinových společníků (§1 odst. 2 ObchZ), zákazu zneužívajícího znevýhodnění (§

¹⁰⁰ BARTOŠÍKOVÁ, M.; ŠTENGLOVÁ, I. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání, Praha : C.H.Beck, 2006. s. 196 ISBN 80-7179-441-4

¹⁰¹ ELIÁŠ, K. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Právník*, 1994, ročník 133, č. 12, s. 1030

56a ObchZ) a ustanovení § 265 ObchZ, důvodem pro prohlášení usnesení valné hromady za neplatné.¹⁰²

Nestanoví-li společenská smlouva něco jiného je zákonem vyžadovaná forma pozvánky písemná. Nedodržení stanovené, formy pozvánky bude důvodem k prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady spíše výjimečně. Její nedodržení bude mít v praxi za následek spíše důkazní nouzi společnosti v případě, že bude žalující společník tvrdit, že na valnou hromadu nebyl pozván.¹⁰³

Pozvánka na valnou hromadu akciovou společností nebo oznámení o jejím konání musí obsahovat alespoň:

- a) firmu a sídlo společnosti,
- b) místo, datum a hodinu konání valné hromady,
- c) označení, zda se svolává řádná, mimořádná nebo náhradní valná hromada,
- d) pořad jednání valné hromady,
- e) rozhodný den k účasti na valné hromadě, pokud byl určen a vysvětlení jeho významu pro hlasování na valné hromadě.

Ustanovení § 184a odst. 6 ObchZ rozšiřuje povinné náležitosti obsahu pozvánky na valnou hromadu popř. oznámení o jejím konání, a to v případě, že valná hromada má na svém pořadu jednání změnu stanov společnosti. V takovém případě musí pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o jejím konání alespoň charakterizovat podstatu navrhovaných změn a návrh změn stanov musí být akcionářům k nahlédnutí v sídle společnosti ve lhůtě stanovené pro svolání valné hromady. Akcionář má právo vyžádat si zaslání kopie návrhu stanov na svůj náklad a své nebezpečí. Na tato práva musí být akcionáři upozorněni v pozvánce na valnou hromadu nebo v oznámení o jejím konání.

Obchodní zákoník dále stanoví některé další náležitosti pozvánky na valnou hromadu nebo oznámení o jejím konání pro případ, že svolaná valná hromada má rozhodnout o specifických záležitostech, např. o zvýšení nebo snížení základního kapitálu společnosti.

¹⁰² dílo citované pod pozn. č. 100, s. 196 – 197

¹⁰³ tamtéž

Obchodní zákoník v ustanovení § 184a odst. 4 ObchZ stanoví, že na místo, datum a hodinu konání valné hromady musí být určeny tak, aby co nejméně omezovaly možnost akcionářů účastnit se valné hromady.

Podle ustanovení § 185 odst. 4 ObchZ záležitosti, které nebyly zařazeny do navrhovaného pořadu jednání valné hromady, lze rozhodnout jen za účasti a se souhlasem všech akcionářů společnosti.

V případě, že nejsou dodrženy zákonem stanovené náležitosti, které musí obsahovat pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o jejím konání nebo není dodržen stanovený způsob jejich uveřejnění, vystavuje se společnost riziku, že usnesení přijatá na takové valné hromadě mohou být na základě podaného návrhu prohlášena soudem za neplatná. Přílišnému formalismu a s tím související přísnosti se obchodní zákoník snaží čelit ustanovením § 183 odst. 2, které stanoví, že za nepodstatné porušení práv osob ve smyslu § 131 odst. 3 písm. a) se považuje zejména to, že pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o konání valné hromady neobsahuje označení, zda se svolává řádná, mimořádná nebo náhradní valná hromada a v případě valné hromady, která má rozhodnout o zvýšení základního kapitálu důvody navrhovaného zvýšení základního kapitálu a jmenovité hodnoty nových akcií nebo novou jmenovitou hodnotu dosavadních akcií.

Nejvyšší soud ČR se ve svém rozhodnutí ze dne 13. prosince 2006, sp. zn. 35 Odo 755/2005¹⁰⁴ zabýval povahou pozvánky na valnou hromadu nebo oznámením o jejím konání. Nejvyšší soud ČR se v něm přiklonil k názoru, že pozvánka na valnou hromadu (resp. oznámení o jejím o konání) není právním úkonem, když uvedl, že: „Tento závěr lze opřít o ustanovení § 184 odst. 3 obch. zák., podle něhož valnou hromadu akciové společnosti zásadně svolává představenstvo. Představenstvo akciové společnosti však jako orgán nemá vlastní způsobilost k právním úkonům. Kdyby svolání valné hromady mělo mít povahu právního úkonu, muselo by se jednat o právní úkon společnosti, popř. jednotlivých členů představenstva, což ale odporuje citované dikci zákona.

¹⁰⁴ www.nsoud.cz

Kdyby pozvánka na valnou hromadu či oznámení o jejím konání měly povahu právního úkonu, měly by vady takové pozvánky či oznámení za následek neplatnost tohoto právního úkonu podle obecných ustanovení o neplatnosti právního úkonu. Tím by se otevřel prostor pro samostatný soudní přezkum této platnosti, což by snížilo míru právní jistoty ve vztazích uvnitř společnosti, ale také odporovalo zásadě, podle níž může soud do vnitřních záležitostí akciové společnosti ingerovat jen v případech, kdy tak stanoví zákon. Tuto zásadu Nejvyšší soud dovodil v rozhodnutí ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004. Vady pozvánky na valnou hromadu či oznámení o jejím konání tak nanejvýš mohou založit důvod pro vyslovení neplatnosti usnesení přijatých na jednání valné hromady jimi svolaném, jak se ostatně dovolatel domáhá i v projednávané věci a jak Nejvyšší soud zvláště zdůraznil v rozhodnutí ze dne 26. června 2002, sp. zn. 29 Odo 694/2001.

Ani uvedený závěr nicméně nevylučuje, aby se rovněž na pozvánku na valnou hromadu či na oznámení o jejím konání analogicky uplatnil požadavek určitosti a srozumitelnosti, jak Nejvyšší soud uzavřel v citovaném rozhodnutí ze dne 25. září 2001, sp. zn. 29 Odo 155/2001. Situace zde bude obdobná jako u usnesení valné hromady. Ačkoliv z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu plyne, že usnesení valné hromady není právním úkonem společnosti (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 1997, sp. zn. 1 Odon 88/97), Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 5. srpna 2003, sp. zn. 29 Odo 1013/2002, přesto dovodil, že usnesení valné hromady musí být formulováno jasně, srozumitelně a jednoznačně.“

S ohledem na tvrzení, že pozvánka na valnou hromadu není právním úkonem, dovodil Nejvyšší soud ČR v citovaném rozhodnutí, že pozvánka na valnou hromadu či oznámení o jejím konání nemusí být podepsána osobou, která valnou hromadu svolává.

5.2 Kvora usnášeníschopnosti valné hromady a jejich vady

Ke vzniku rozhodnutí valné hromady je nutné, aby valná hromada splňovala zákonem, popř. zakladatelskými dokumenty stanovená kvora usnášeníschopnosti valné hromady a hlasovací kvora pro platné přijetí usnesení.

Ustanovení § 127 odst. 1 ObchZ stanoví, že valná hromada společnosti s ručením omezeným je usnášeníschopná, jsou-li přítomni společníci, kteří mají alespoň

polovinu všech hlasů, nevyžaduje-li společenská smlouva vyšší počet hlasů. Z dikce uvedeného ustanovení plyne, že není rozhodný počet přítomných společníků, ale počet hlasů, kterými disponují. Obchodní zákoník v odstavci druhém výše uvedeného ustanovení stanoví obecné pravidlo, kterým určuje, kolik hlasů připadá na jednoho společníka, a to pomocí výše vkladu. Každý společník má tak jeden hlas na každých 1000,- Kč svého vkladu. Společenská smlouva však může stanovit něco jiného a založit tak nerovné postavení společníků. Teorie i judikatura se však přiklání k názoru, že má-li být rozdělení hlasů mezi společníky nerovnoměrné (tj. bez vazby na výši vkladu), musí být pro to určitý důvod, spočívající zpravidla v jiném než majetkovém přínosu zvýhodněného společníka pro společnost, jinak se právě uplatní ustanovení § 265 ObchZ.¹⁰⁵

Podmínkou usnášeníschopné valné hromady je přítomnost akcionářů, jejichž jmenovitá hodnota přesahuje 30% základního kapitálu společnosti. Obchodní zákoník ale umožňuje, aby stanovy uvedené kvorum zvýšily (nikoliv snížily).

Přítomní akcionáři se zapisují do listiny přítomných, jenž obsahuje identifikační údaje akcionáře popř. jeho zástupce a akcií. V listině přítomných se zvlášť vyznačí akcionáři, kteří se zúčastnili valné hromady s využitím elektronických prostředků (184 odst. 2 ObchZ) a uvede se, jakým způsobem byla ověřena jejich totožnost a identita akcií. Pokud společnost odmítne zápis určité osoby do listiny přítomných provést, uvede tuto skutečnost do listiny přítomných včetně důvodu odmítnutí.

V případě, že řádně svolaná valná hromada není schopna se usnášet, je představenstvo povinno svolat náhradní valnou hromadu, která ale již nemusí respektovat minimální kvorum stanovené § 185 odst. 1 ObchZ a je tak usnášeníschopná za účasti menšího počtu akcionářů resp. akcionářů, kteří reprezentují menší procentní část základního kapitálu. Svolání náhradní valné hromady se provádí standardním způsobem podle ustanovení § 184 odst. 2 ObchZ, s tím, že se lhůta tam uvedená zkracuje na 15 dní. Pozvánka musí být zaslána a oznámení o konání valné hromady musí být uveřejněno nejpozději do 15 dnů ode dne, na který byla svolána původní valná

¹⁰⁵ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 403

hromada. Náhradní valná hromada se musí konat ve lhůtě šesti týdnů ode dne, na který byla svolána původní valná hromada. Omezením pro představenstvo je skutečnost, že náhradní valná hromada nesmí mít změněn pořad jednání.

Závěrem je nutno poznamenat, že absence zjišťování usnášeníschopnosti před každým hlasováním (zvláště opouští-li akcionáři zasedání valné hromady) může být důvodem pro prohlášení usnesení za neplatné.¹⁰⁶

5.3 Přijímání usnesení a jeho vady

Obchodní zákoník stanoví, často jednostranně kogentně, způsob a formu přijetí rozhodnutí valnou hromadou a mimo ni i náležitosti rozhodnutí jediného společníka resp. akcionáře při výkonu působnosti valné hromady. Nedodržení většiny při přijímání usnesení může mít za následek prohlášení usnesení za neplatné.

5.3.1 Rozhodování valné hromady společnosti s ručením omezeným

Valná hromada společnosti s ručením omezeným rozhoduje alespoň prostou většinou hlasů přítomných společníků, nevyžaduje-li zákon nebo společenská smlouva vyšší počet hlasů.

Za určitých okolností resp. u konkrétně vypočtených rozhodnutí (§127 odst. 4 ObchZ) je vyžadována pro rozhodování valné hromady kvalifikovaná většina, a to, buď dvoutřetinová z hlasů všech společníků (§ 125 odst. 1 písm. c), d), e) ObchZ), nebo tříčtvrtinová (z hlasů přítomných společníků). O vybraných rozhodnutích valné hromady musí být pořízen notářský zápis. Jednomyslné rozhodnutí je vyžadováno, snižuje-li se základní kapitál tak, že se snižují vklady společníků nerovnoměrně.

Obchodní zákoník v ustanoveních § 127 odst. 5 a 6 upravuje zákaz výkonu hlasovacího práva společníků a jeho důsledky pro posouzení, zda valná hromada je usnášení schopná a zda byla dosažena potřebná většina pro stanovené rozhodnutí.

¹⁰⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. ledna 2009, sp. zn. 7 Cmo 160/2008 in Právní rozhledy, rok. 2009, č. 10/2009 s. 377 – 379 (rozhodnutí se sice zabývá usnesení shromáždění SVJ, je ale podle mého názoru aplikovatelné i na právo kapitálových společností)

Ustanovení § 127 odst. 5 ObchZ stanoví, že společník nemůže vykonávat hlasovací právo, jestliže:

- a) valná hromada rozhoduje o jeho nepeněžitém vkladu,
- b) valná hromada rozhoduje o jeho vyloučení nebo o podání návrhu na jeho vyloučení
- c) valná hromada rozhoduje o tom, zda mu nebo osobě, s níž jedná ve shodě, má být poskytnuta výhoda nebo prominuto splnění povinnosti, anebo zda má být odvolán z funkce orgánu nebo člena orgánu společnosti pro porušení povinností při výkonu funkce,
- d) je v prodlení se splácením vkladu,
- e) tak v dalších případech stanoví zákon.

Ustanovení § 186c odst. 1 ObchZ, jenž se obdobně použije na základě ustanovení § 127 odst. 6 ObchZ, stanoví, že při posuzování způsobilosti valné hromady činit rozhodnutí a při hlasování valné hromady se nepřihlíží k hlasům společníka, který nemůže vykonávat hlasovací právo. Ustanovení § 186d ObchZ, na jehož obdobné použití opět odkazuje ustanovení § 127 odst. 6 ObchZ, určuje, že jsou neplatné dohody (a podle odst. 2 i ustanovení společenské smlouvy či stanov), které společníky zavazují

- a) dodržovat při hlasování pokyny společnosti nebo některého z jejích orgánů o tom, jak má hlasovat, nebo
- b) že bude hlasovat pro návrhy předkládané orgány společnosti, nebo
- c) že jako protiplnění za výhody poskytnuté společností uplatní hlasovací právo určitým způsobem nebo že nebude hlasovat.

Neplatnost takové dohody (či příslušné části společenské smlouvy či stanov) však nezpůsobuje neplatnost hlasování valné hromady, hlasuje-li společník dobrovolně v souladu s ní.¹⁰⁷

Ustanovení § 127 odst. 7 ObchZ umožňuje společníkům, kteří nebyli přítomni na valné hromadě dodatečně souhlasit s navrhovaným rozhodnutím valné hromady i mimo valnou hromadu. Souhlas společníka musí být společnosti doručen ve lhůtě

¹⁰⁷ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 408

jednoho měsíce ode dne, v němž se konala nebo měla konat valná hromada. Vyžaduje-li zákon, aby byl o rozhodnutí valné hromady pořízen notářský zápis, musí mít souhlas společníka formu notářského zápisu, v němž se uvede i obsah návrhu rozhodnutí valné hromady, jehož se souhlas týká. Jestliže je usnesení valné hromady přijato výše uvedeným postupem, pak jsou jednatele povinni oznámit písemně jeho přijetí všem společníkům, a to ve lhůtě 14 dnů (§ 127 odst. 8).

Uvedený postup dovoluje společníkovi, který se z jakýchkoli důvodů nemohl valné hromady zúčastnit, vyjádřit vlastní vůli alespoň dodatečně. Pokud však nemá zcela negovat význam a smysl valné hromady, nelze s jeho pomocí dodatečně odstraňovat vady v rozhodování valné hromady, které spočívaly v nedostatečném počtu hlasů pro dané rozhodnutí či v tom, že valná hromada nebyla schopna se usnášet.¹⁰⁸

5.3.2 Rozhodnutí přijaté mimo valnou hromadu

Obchodní zákoník ve svém § 130 umožňuje společníkům přijímat rozhodnutí i mimo valnou hromadu. Tento způsob rozhodování se uplatní zejména tehdy, bude-li svolání valné hromady z časových důvodů a naléhavosti řešení konkrétní situace zdoluhavé a nevhodné. Osoba, která je jinak oprávněna svolat valnou hromadu, předloží návrh usnesení společnosti společníkům k vyjádření s oznámením lhůty, ve které mají učinit písemné vyjádření. Tato lhůta musí být přiměřená povaze návrhu a poskytovat společníkům dostatečný časový prostor k rozhodnutí a vyjádření.¹⁰⁹ Za vyjádření pro přijetí návrhu se považuje pouze vyjádření písemné, obsahující výslovný souhlas, a učiněné včas. K opožděnému vyjádření, třebaže je souhlasné, se nepřihlíží, resp. se ze zmeškání lhůty konstruuje fikce společníkova nesouhlasu.¹¹⁰ Osoba, která předložila návrh usnesení, pak oznámí výsledky hlasování jednotlivým společníkům. Nesplnění této povinnosti nemá na platnost rozhodnutí společníků vliv.¹¹¹ Většina (prostá či kvalifikovaná) se počítá z celkového počtu hlasů příslušejících všem společníkům. Vyžaduje-li zákon pořízení notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady, pak projev vůle společníka, kterým vyslovuje souhlas s návrhem usnesení valné hromady, musí mít formu notářského zápisu, v němž se uvede i obsah příslušného usnesení.

¹⁰⁸ dílo citované pod pozn. č. 4, s. 212.

¹⁰⁹ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 414

¹¹⁰ dílo citované pod pozn. č. 101, s. 1040

¹¹¹ tamtéž, s. 1041

5.3.3 Rozhodování jediného společníka

Ustanovení § 132 ObchZ stanoví, že má-li společnost jediného společníka, nekoná se valná hromada a působnost valné hromady vykonává tento společník. Zákonodárcem zvolená konstrukce vychází z toho, že jediný společník sám a tím projevy své osobní vůle rozhoduje o osudech společnosti namísto valné hromady, takže formální požadavky zákona na svolání valné hromady apod. není třeba do detailu respektovat.¹¹²

Rozhodnutí společníka při výkonu působnosti valné hromady musí mít písemnou formu a musí být podepsáno společníkem. V případech, kdy se o rozhodnutí valné hromady pořizuje notářský zápis, musí mít rozhodnutí společníka formu notářského zápisu. Rozhodování jediného společníka se musí účastnit jednatel a dozorčí rada (je-li zřízena) společnosti jen v případě žádosti jediného společníka.

Jelikož rozhodování jediného společníka je ušetřeno formálního postupu přijímání usnesení v případě valné hromady, zajišťuje obchodní zákoník informovanost společnosti o rozhodnutích jediného společníka, jeho zákonnou povinností, spočívající v doručení rozhodnutí jednatelem a popř. i dozorčí radě.

Zcela logicky se na rozhodování jediného společníka neuplatní zákaz výkonu hlasovacích práv podle ustanovení § 127 odst. 5 ObchZ.

Rozhodnutí jediného společníka při výkonu působnosti valné hromady, lze prohlásit za neplatné, a to postupem stanoveným v ustanovení § 131 ObchZ, na návrh k tomu legitimovaných osob popř. v rejstříkovém řízení.

5.3.4 Rozhodování valné hromady akciové společnosti

Valná hromada rozhoduje zásadně prostou většinou hlasů přítomných akcionářů. Společnosti je však umožněno, aby ve stanovách určila k přijetí usnesení vyšší počet hlasů, než který vyžaduje zákon.

¹¹² dílo citované pod pozn. č. 101, s. 1041

Ve stanovených případech je pro přijetí rozhodnutí valné hromady vyžadována kvalifikovaná většina.

Dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů se vyžaduje k přijetí rozhodnutí o změně stanov, nejde-li o změnu v důsledku zvýšení základního kapitálu představenstvem podle § 210 ObchZ nebo o změnu, ke které došlo na základě jiných právních skutečností; o zvýšení či snížení základního kapitálu nebo o pověření představenstva podle § 210 ObchZ či o možnosti započtení peněžité pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splacení emisního kursu; o vydání dluhopisů podle § 160 ObchZ; schvalování smluv uvedených v § 67a ObchZ a o zrušení společnosti s likvidací a návrhu rozdělení likvidačního zůstatku. Dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů každého druhu akcií (tj. v odděleném hlasování podle druhu akcií) je vyžadována při rozhodování o snížení nebo zvýšení základního kapitálu.

Tříčtvrtinová většina hlasů přítomných akcionářů je vyžadována při rozhodnutí o vyloučení nebo o omezení přednostního práva na získání vyměnitelných a prioritních dluhopisů, o vyloučení nebo o omezení přednostního práva na upisování nových akcií podle § 204a, o schválení ovládací smlouvy (§ 190b), o schválení smlouvy o převodu zisku (§ 190a) a jejich změny a o zvýšení základního kapitálu nepeněžitými vklady. Jestliže společnost vydala více druhů akcií, vyžaduje se k rozhodnutí valné hromady i souhlas alespoň tří čtvrtin hlasů přítomných akcionářů v odděleném hlasování pro každý druh akcií.

Při rozhodování valné hromady o změně druhu nebo formy akcií, o změně práv spojených s určitým druhem akcií, o omezení převoditelnosti akcií na jméno a o vyřazení akcií z obchodování na českém nebo zahraničním regulovaném trhu se vyžaduje i souhlas tříčtvrtinová většina hlasů přítomných akcionářů, které mají dotčené akcie.

Dalším případem, kdy zákon vyžaduje tříčtvrtinovou většinu hlasů akcionářů přítomných na valné hromadě je schvalování přeměny akciové společnosti (§ 21 ZoPř). V případě, že společnost vydala více druhů akcií, je vyžadováno získání souhlasu

kvalifikované většiny v odděleném hlasování. K rozhodnutí valné hromady o spojení akcií (nikoli však o rozdělení) se vyžaduje i souhlas všech akcionářů, jejichž akcie se mají spojit.

Lze tedy shrnout, že oddělené hlasování slouží k ochraně akcionářů a společnost nemůže, bez souhlasu konkrétní skupiny akcionářů vyjádřeného tříčtvrtinovou většinou přítomných, zasáhnout do jejich práv podstatným způsobem.

Pro formu usnesení je významné ustanovení § 185 odst. 6 ObchZ, které stanoví, že pro rozhodnutí valné hromady, u nichž je vyžadována kvalifikovaná většina hlasů (§185 odst. 2 až 5 ObchZ) je zakotvena povinnost pořádat o takových rozhodnutích notářský zápis.

Nedodržení potřebného kvora většiny může mít za následek prohlášení usnesení valné hromady soudem za neplatné.

Ustanovení § 186c ObchZ ve svém odstavci druhém a třetím stanovuje v jakých situacích je omezeno hlasovací právo akcionáře. Akcionář nemůže vykonávat hlasovací právo:

- a) spojené se zatímním listem, pokud je v prodlení se splácením emisního kursu nesplacených akcií nebo jeho části,
- b) rozhoduje-li valná hromada o jeho nepeněžitém vkladu,
- c) rozhoduje-li valná hromada o tom, zda jemu nebo osobě, s níž jedná ve shodě, má být poskytnuta výhoda nebo jim má být prominuto splnění povinnosti anebo zda má být odvolán z funkce člena orgánu společnosti pro porušení povinností při výkonu funkce,

Zákaz výkonu hlasovacího práva v případech b) až c) je rozšířen i na akcionáře jednající ve shodě s akcionářem, který nemůže vykonávat své hlasovací právo. Uvedené omezení se neuplatní, budou-li jednat ve shodě všichni akcionáři. Omezení uvedené pod písm. a) je sankčního charakteru z důvodu porušení povinnosti vůči společnosti. Zbylé

případy omezení jsou situace, kdy se zájem akcionáře dostává do střetu se zájmem společnosti a akcionář by mohl využít „síly“ svých akcií ve svůj prospěch.

5.3.5 Rozhodování jediného akcionáře

V případě, že akciová společnost má pouze jednoho akcionářem, nekoná se valná hromada a její působnost vykonává tento akcionář. Rozhodnutí akcionáře při výkonu působnosti valné hromady musí být učiněno v písemné formě a jím podepsáno. Formu notářského zápisu musí mít rozhodnutí jediného společníka, tehdy, kdy se podle obchodního zákoníku vyžaduje pořízení notářského zápisu o rozhodnutí valné hromady.

S ohledem na omezení stanovené v ustanovení § 162 ObchZ bude častou situací, že jediným akcionářem je jiná kapitálová společnost. Nejvyšší soud ČR se ve své judikatuře věnoval rozhodování jediného společníka, je-li jím akciová společnost. Konstatoval tak, že je-li jediným společníkem akciové společnosti akciová společnost, činí rozhodnutí jediného společníka v působnosti valné hromady její představenstvo. Svůj závěr Nejvyšší soud ČR doplnil argumentem, že „rozhodování v působnosti valné hromady není jednáním společnosti ve vztahu ke třetím osobám (právním úkonem), a proto je nemohou činit osoby, oprávněné jednat jménem společnosti, ale musí je přijmout orgán k tomu oprávněný, tj. představenstvo společnosti způsobem určeným zákonem a stanovami pro rozhodování o obchodním vedení společnosti.“ (29 Cdo 1193/2007)¹¹³

I. Štegllová a P. Čech¹¹⁴ na podporu uvedeného názoru ještě předkládají argument právní úpravy zbytkové působnosti představenstva (§ 191 odst. 1 ObchZ). Představenstvo „rozhoduje“ o všech záležitostech společnosti, ledaže jsou zákonem nebo stanovami vyhrazeny do působnosti valné hromady či dozorčí rady. K požadavkům na písemnou formu a podpis rozhodnutí uvádění autoři konstatují, že bude možné považovat písemnou formu zápisu o rozhodnutí představenstva za dostatečnou a bude-li zápis podepsán předsedou představenstva (v souladu s § 195 odst. 1 ObchZ), bude tím v dostatečné míře vyhověno též náležitosti podpisu, i kdyby snad

¹¹³ ŠTEGLOVÁ, I.; ČECH, P. K rozhodování jediného společníka, *Právní rádce*, 2008, ročník 16, číslo 9/2009, s. 4

¹¹⁴ tamtéž, s. 5-8

předseda představenstva sám nebyl oprávněn společnost samostatně zavazovat. Pro případ povinné formy notářského zápisu považují za formálně nejčistší řešení, aby notář pořídil zápis o rozhodnutí představenstva jako notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby (§ 80a a násl. notářského řádu), avšak za akceptovatelné řešení považují i vyhotovení notářského zápisu o právním úkonu, ke kterému se přiklonila praxe (§ 62 a násl. notářského řádu).

Informovanost společnosti o rozhodnutích jediného akcionáře je zajištěno, tím, že takové rozhodnutí musí být doručeno představenstvu společnosti a dozorčí radě. Dále je jediný akcionář oprávněn vyžadovat účast představenstva a dozorčí rady při jeho rozhodování.

6 Důvody pro nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady

Prohlášení usnesení valné hromady za neplatné je sankcí se závažnými právními následky, které zasahují do stability rozhodovacích procesů společnosti a právních úkonů na ně navazujících a jelikož jsou důvody prohlášení neplatnosti značně široké a vztahují se nejen na jeho obsah, ale i na způsob přijetí, musel zákonodárce přistoupit k zakotvení korektivu ve formě ustanovení § 131 odst. 3 ObchZ.

Citované ustanovení neumožňuje soudu vyslovit neplatnost usnesení, a to z důvodu, že bylo stíženo jen bagatelními vadami nebo tyto vady neměly závažné právní následky, dále pokud by došlo k podstatnému zásahu do práv získaných v dobré víře nebo pokud by byla neplatnost uplatněna osobou, která ji způsobila nebo se na ní podílela.

Existence těchto důvodů neznamená, že se tímto plně sanuje případná nezákonnost usnesení. Soud zde pouze neplatnost usnesení nevysloví, a vzhledem k ust. § 131 odst. 7 ObchZ jeho rozhodnutí bude mít pouze dva následky, jednak formální nenapadnutelnost rozhodnutí soudu (*res iudicata*) a jednak všeobecnou závaznost tohoto rozhodnutí.¹¹⁵

Do roku 2000 znělo ustanovení třetího odstavce: „*Neplatnost usnesení valné hromady se nedotýká práv nabytých v dobré víře třetími osobami. V pochybnostech platí, že třetí osoby nabyly práv v dobré víře.*“ Uvedené znění ochraňovalo pouze třetí osoby, a to i na úkor akcionářů, i pokud by byly v dobré víře. Ochrana dobré víry poskytnutá původním zněním třetího odstavcem se tak uplatnila, pouze za podmínky, že soud prohlásil usnesení za neplatné.¹¹⁶ Soud tak neměl oprávnění neprohlásit vadné usnesení za neplatné. Obchodní zákoník, tak pouze eliminoval negativní účinky prohlášení usnesení za neplatné.

¹¹⁵ DVOŘÁK, T., Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku, *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5/2001, s. 25

¹¹⁶ PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 2. díl (s přihlédnutím k evropskému právu)*, § 56 – 260, 2. přepracované a doplnění vydání. Praha : Linde Praha a.s., 1998. s. 495 ISBN 80-7201-130-80

Podle současného znění třetího odstavce, soud nejprve dojde k závěru, že usnesení je v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou, nebo stanovami a následně zhodnotí, zda není dán důvod pro neprohlášení neplatnosti.¹¹⁷ Přitom důkazní břemeno o skutečnostech zakládajících neplatnost usnesení valné hromady nese návrhovatel, zatímco důkazní břemeno o skutečnostech odůvodňujících použití ustanovení 131 odst. 3 ObchZ nese společnost, jejíž usnesení návrhovatel napadá.¹¹⁸

Sporné je, zda rejstříkový soud v případech uvedených v ustanovení § 131 odst. 3 ObchZ může zamítnout návrh na povolení zápisu do obchodního rejstříku. J. Dědič, je toho názoru, že uvedený postup nelze vyloučit, zejména jde-li o případy uvedené v § 131 odst. 3 písm. a) ObchZ, avšak nepovažuje takový postup z hlediska právní jistoty za správný.¹¹⁹

6.1 Nepodstatné porušení práv osob nebo nikoli závažné právní následky

Prvním důvodem pro neprohlášení usnesení valné hromady za neplatné je situace, kdy došlo k rozporu s právním předpisem, společenskou smlouvou atd., ale důsledkem je jen nepodstatné porušení práv osob oprávněných k podání žaloby podle § 131 ObchZ nebo i jiných osob. Za nepodstatné porušení práv osob považuje ve vztahu k akciové společnosti ustanovení § 183 odst. 2 ObchZ, zejména to, že pozvánka na valnou hromadu nebo oznámení o konání valné hromady neobsahuje údaj o tom, zda se svolává řádná, mimořádná nebo náhradní valná hromada (§ 184 odst. 5 písm. c) ObchZ) nebo v případě, že valná hromada rozhoduje o zvýšení základního kapitálu a pozvánka nebo oznámení o konání valné hromady neobsahuje důvody navrhovaného zvýšení základního kapitálu nebo jmenovité hodnoty nových akcií nebo nová jmenovitá hodnota dosavadních akcií (§ 202 odst. 2 písm. a), d) ObchZ). Uvedené důvody jsou tak *ex lege* prohlášeny za dostatečné pro neprohlášení usnesení za neplatné. Výčet je však demonstrativní a může být doktrínou a judikaturou rozšířen.

¹¹⁷ viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. února 2000, sp. zn. 32 Cdo 2963/1999, www.nsoud.cz

¹¹⁸ dílo citované pod pozn. č. 100, s. 217

¹¹⁹ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1170

Účelem uvedeného ustanovení je zamezit situacím, kdy osobám aktivně legitimovaných podat návrh podle §131 odst. 1 ObchZ nebo i třetím osobám je zasaženo do práv jen nepodstatným způsobem, ale vyslovení neplatnosti by poškodilo práva jiných subjektů (ostatních společníků, akcionářů, společnosti či třetích osob).

Druhou situací, na kterou dopadá písm. a) třetího odstavce ustanovení §131 ObchZ, je stav, kdy dojde k porušení práv (i podstatnému) osob oprávněných podat návrh na určení neplatnosti usnesení, avšak to nemělo závažné právní následky.

Nejvyšší soud ČR¹²⁰ v této souvislosti již dříve dospěl k názoru, že: „Jestliže byl nezákonným postupem akciové společnosti akcionáři znemožněn výkon hlasovacího práva, avšak tato okolnost nemohla mít vliv na výsledek hlasování o napadeném usnesení, není takový postup důvodem k prohlášení usnesení valné hromady za neplatné podle § 183 ObchZ.“^{121 122}

6.2 Podstatný zásah do práv třetích osob získaných *in bona fides*

Druhým z důvodů pro nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady soudem, je případ, kdy by určením, že usnesení je neplatné došlo podstatnému zásahu do práv získaných třetími osobami v dobré víře. Třetími osobami nelze podle ustálené judikatury rozumět společníky. Podmínkou však je, že třetí osoby jednaly v důvěře v platnost usnesení valné hromady. Zákon nestanoví, že se dobrá víra třetích osob předpokládá, a proto by musela být předmětem dokazování.¹²³

Tento důvod je podobný původnímu znění třetího odstavce, s tím rozdílem, že napadené usnesení ponechává v platnosti.

¹²⁰ rozhodnutí ze dne 5. listopadu 1997, sp. zn. 1 Odon 74/96, dostupné v Soudní judikatura 12/1997, s. 283

¹²¹ shodně i J. Dědič in DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník Komentář, díl II. §93 až 175*. 1. vydání. Praha : Polygon, 2002. s. 1170 – 1171 ISBN 80-7273-071-1

¹²² naopak T. Dvořák to považuje za naprosté nepochopení účelu a smyslu zákona, a především hrubé porušení zákonného principu dobrých mravů. in DVORÁK, T. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku, *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5/2001, s. 25

¹²³ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1171

Využívá se např. tehdy, jestliže je návrhem na neplatnost usnesení valné hromady napadena platnost usnesení valné hromady o zvýšení základního kapitálu soud by rozhodl o jeho neplatnosti poté, co již rejstříkový soud povolil zápis zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku, byly emitovány akcie na zvýšení a obchodují se na oficiálních trzích.¹²⁴

Určení zda již nastal stav, kdy by mohlo dojít k podstatnému zásahu do práv třetích osob získaných v dobré víře, je ponecháno na úvaze soud. Vždy však platí, že tento zásah musí objektivně hrozit, resp. existovat; pouhé subjektivní přesvědčení nebo domněnky zde zásadně nepostačují.¹²⁵

6.3 Povolení zápisu přeměny do obchodního rejstříku

Uvedené ustanovení dopadá na situace, kdy byl pravomocně povolen zápis přeměny (tj. fúze, převodu jmění, rozdělení nebo změny právní formy) do obchodního rejstříku.

Přeměna společnosti s ručením omezeným je právně i ekonomicky velmi složitý proces se závažnými právními i ekonomickými následky a obnovení původního stavu je téměř nemožné. Rozhodným okamžikem je den, v němž nabylo rozhodnutí rejstříkového soudu, jímž povoluje zápis přeměny do obchodního rejstříku, právní moci, neboť na tento okamžik jsou vázány právní účinky přeměny.¹²⁶

Uplatňuje se tu stejná koncepce jako u neplatnosti společností: neplatnost je možno prohlásit jen on do zápisu do obchodního rejstříku; poté již nikoli. Právo na prohlášení neplatnosti se v tomto případě mění v právo z odpovědnosti.¹²⁷

Avšak konstitutivní povaha zápisu jiných skutečností založených usnesením valné hromady do obchodního rejstříku, nebrání prohlášení takového usnesení za neplatné podle §131 a §183 ObchZ.¹²⁸

¹²⁴ dílo citované pod pozn. č. 94, s. 267

¹²⁵ dílo citované pod pozn. č. 115, s. 26

¹²⁶ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1171

¹²⁷ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl.* Praha : ASPI, a.s., 2006. s. 419 ISBN 80-7357-149-8

6.4 Zásada, že nikdo nesmí těžit z porušení práva, jehož se sám dopustil.

Posledním důvodem pro nevyslovení neplatnosti je případ, kdy je důvodem neplatnosti usnesení to, že valná hromada nebyla svolána řádně a této neplatnosti se dovolává jen osoba, která takto valnou hromadu svolala anebo se podílela na jejím svolání. Projevuje se zde jedna ze základních zásad soukromého práva - nikdo nesmí těžit z porušení práva, jehož se sám dopustil. Usnesení za neplatné však může soud prohlásit, pokud se jeho neplatnosti bude domáhat i jiná oprávněná osoba (postačí paralelně).

Druhou situací předvídanou ustanovením §131 odst. 3 písm. d) ObchZ je ta, kdy valná hromada je svolána v rozporu se zákonem, ale byli na ni přítomni všichni společníci anebo společníci, kteří přítomni nebyli, následně projeví s usnesením souhlas. Smyslem této úpravy je zejména zabránit šikanózním návrhům přehlasovaných společníků.¹²⁹

Nejvyšší soud ČR se ve své rozhodovací praxi zabýval uvedeným důvodem pro nevyslovení neplatnosti usnesení valné hromady v rozhodnutích ze dne 11. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 816/2006¹³⁰ a 27. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 445/2004¹³¹. V prvním usnesení se Nejvyšší soud ČR zabýval případem, kdy se všichni společníci společnosti s ručením omezeným sešli k projednání určitých záležitostí (schválit hospodářský výsledek, rozdělení zisku) a teprve následně na místě této schůzky došlo ze strany jednoho ze společníků ke snaze toto jednání řídit a improvizovat ohledně programu valné hromady. V průběhu jednání nebylo hlasováno o žádných skutečnostech a zápis z valné hromady byl vyhotoven dodatečně druhý den. Následně jeden ze společníků napadl usnesení valné hromady postupem podle § 131 odst. 1. ObchZ. Odvolací soud (a následně i Nejvyšší soud ČR) aplikovali na uvedenou situaci s ohledem na přítomnost všech společníků na valné hromadě ustanovení § 131 odst. 3 písm. d) ObchZ a Nejvyšší soud ČR dále konstatoval, že není podstatné, zda na valné

¹²⁸ usnesení ze dne 27. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1271/2006 in DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností, Přehled judikatury s komentářem 1. díl*. Praha : Linde a.s., 2010. s. 574-576, ISBN 978-80-7201-781-2

¹²⁹ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1172

¹³⁰ www.nsoud.cz

¹³¹ www.nsoud.cz

hromadě došlo k formálnímu hlasování, podstatné je, zda se společníci s dostatečným počtem hlasů dohodli na řešení jednotlivých bodů programu.

V druhém případě Nejvyšší soud ČR konstatoval, že i v rejstříkovém řízení, kde soud posuzuje otázku platnosti usnesení valné hromady, které zakládá skutečnost zapisovanou do obchodního rejstříku, musí při tomto posuzování postupovat podle ustanovení § 131 odst. 3 písm. d) ObchZ. Obě řízení jsou totiž velmi úzce provázána. Dospěje-li soud v řízení podle ustanovení § 131 ObchZ ohledně platnosti napadeného usnesení k jinému závěru, než k jakému dospěl rejstříkový soud při rozhodování o zápisu skutečnosti, založené posuzovaným usnesením do obchodního rejstříku, musí rejstříkový soud na základě rozhodnutí podle ustanovení § 131 odst. 9 ObchZ zahájit řízení k dosažení shody mezi skutečným stavem a zápisem v obchodním rejstříku. Z toho plyne, že rejstříkový soud musí zkoumat platnost usnesení valné hromady podle stejných kritérií, podle jakých je zkoumá soud v řízení podle ustanovení § 131 ObchZ. Jakýkoli jiný závěr by byl v příkrém rozporu s účelem ustanovení § 131 odst. 9 obch. zák. a rovněž s ustanovením § 200b odst. 3 ObchZ.

7 Nicotná usnesení valné hromady

Obchodní zákoník vychází z koncepce, že usnesení, které je v rozporu se zákonem, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami, mohou k tomu oprávněné osoby napadnout žalobou podle § 131 resp. §183 ObchZ, na základě které soud prohlásí usnesení za neplatné. Dalším řízením, ve kterém může být prohlášeno usnesení za neplatné je rejstříkové řízení. V případě, že zákonem stanovené lhůty, v průběhu kterých lze usnesení napadnout, uplynou, dojde k jeho konvalidaci a bude nutné na něj pohlížet jako na usnesení bez vad.

Judikatura se však musela vypořádat s případy, kdy usnesení valné hromady trpělo těmi nejzávažnějšími vadami. Jak už bylo výše zmíněno usnesení valné hromady je považováno za jinou právní skutečnost a s ohledem na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR bude nutné *per analogiam* vycházet z vad právních úkonů.

Za nicotný je třeba považovat právní úkon, kterému chybí některý z podstatných znaků. Jde o úkon, který pouze budí zdání právního úkonu, protože u něj např. chybí vůle, projev apod.¹³² Neplatným právním úkonem je právní úkon, který sice podstatné znaky vykazuje, tyto však trpí vadami.¹³³

Je tedy nutné vymezit podstatné znaky usnesení valné hromady. O definici usnesení valné hromady, resp. jeho pojmových znaků se pokusil I. Rada.¹³⁴ Za základní znaky, v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR,¹³⁵ považuje vůli a její projev. I. Rada následně dochází ke čtyřem pojmovým znakům: existence společnosti, existence orgánu projevující její vůli, založení nebo odmítnutí zamýšlených následků a projev vůle společníků. Všechny uvedené znaky shrnuje do definice usnesení, které považuje za projev vůle společnosti spadající do působnosti orgánu společnosti, vzešlý z hlasování jeho členů a směřující k založení, nebo odmítnutí právních následků zamýšlených v návrhu usnesení.

¹³² FIALA, J. in HENDRYCH, D. a kolektiv, *Právníký slovník*, 2. rozšířené vydání [CD-ROM]. Praha : C.H.Beck, 2001

¹³³ dílo citované pod pozn. č. 67, s. 9

¹³⁴ tamtéž, s. 10

¹³⁵ usnesení ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 258/2005, www.nsoud.cz

Nicotná rozhodnutí nevyvolávají právní účinky, a to bez ohledu, zda byly napadeny u soudu, nemohou konvalidovat uplynutím lhůt a soudy k jejich nicotnosti přihlížejí *ex officio* a mohou je zkoumat i v jiném řízení než rejstříkovém nebo podle § 131 resp. § 183 a dokonce i jako prejudiciální otázku.

Nejvyšší soud ČR se kategorie nicotných rozhodnutí dotkl poprvé ve svém usnesení ze dne 1. června 2000, sp. zn. 32 Cdo 500/2000¹³⁶, ve kterém konstatoval: „Jestliže valná hromada akciové společnosti rozhodne o věci, jejíž rozhodování jí zákon neschvaluje a nedovoluje ani, aby jí takové rozhodování svěřily stanovy, nemá takové rozhodnutí žádné právní účinky. V uvedeném rozhodnutí dal Nejvyšší soud ČR za pravdu argumentaci dovolateli, který namítal, že některá rozhodnutí valné hromady, učiněná v rozporu se zákonem, není možné považovat za platná, ale že jde o rozhodnutí nicotná, přičemž jako příklad uvádí rozhodnutí o zřízení soukromé burzy cenných papírů, rozhodnutí o vyloučení odpovědnosti za škodu stanovené zákonem, rozhodnutí o vyloučení platnosti mezinárodní úpravy týkající se ochrany zaměstnanců, a další rozhodnutí obdobného charakteru.

Následně se pak v judikatuře Nejvyššího soudu ČR vytvořily oblasti, resp. druhy usnesení, která lze považovat za nicotná.¹³⁷

První skupinou jsou usnesení, jimiž valná hromada překročí svoji působnost. Mezi taková usnesení lze řadit případy, které uvedl ve výše uvedeném rozhodnutí dovolatel, které byly doplněny Nejvyšším soudem ČR o případy, kdy valná hromada učiní rozhodnutí o jmenování likvidátora dceřiné společnosti či rozhodnutí o tom, že valná hromada odvolává zákonné zmocnění akcionářů, uvedených v § 181 odst. 1 ObchZ podat žalobu podle § 182 odst. 2 ObchZ anebo dokonce o tom, že valná hromada jmenuje předsedu Komise pro cenné papíry. V jiných svých rozhodnutích

¹³⁶ www.nsoud.cz nebo Soudní judikatura 11/2000, s. 430

¹³⁷ ČECH, P. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce*, 2009, ročník 17, č. 4/2009, s. 19-23

dovodil Nejvyšší soud ČR nicotnost usnesení, kterým společnost mění smlouvu, jejímž je účastníkem¹³⁸ nebo odvolá likvidátora jmenovaného soudem¹³⁹

Nejvyšší soud ČR dovodil nicotnost usnesení z důvodu překročení působnosti valné hromady i za situace, kdy původně valné hromadě zákonem svěřená působnost je stanovami přenesena na dozorčí radu, ale valná hromada o dané věci přesto rozhodne. Nicotným tak bude usnesení valné hromady o zvolení představenstva, bylo – li to svěřeno stanovami do působnosti dozorčí rady.¹⁴⁰

Překročením působnosti je i nerespektování zákazu udělovat představenstvu (na základě odkazového ust. § 135 odst. 2 ObchZ také jednatelem) pokyny k obchodnímu vedení (§ 194 odst. 4 ObchZ). Ve světle rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR je valná hromada oprávněna svými pokyny stanovit pouze rámec podnikatelské činnosti v dlouhodobém horizontu¹⁴¹. Překročí-li valná hromada tuto hranici je její usnesení nicotné.

Druhou skupinou nicotných usnesení jsou ta, která byla přijata neoprávněnou osobou nebo smyšlená usnesení.¹⁴² Nejvyšší soud ČR¹⁴³ považoval za usnesení přijatá neoprávněnou osobou, taková usnesení, která přijal při výkonu působnosti valné hromady jediný akcionář, u kterého bylo sporné, zda jím skutečně byl. Nejvyšší soud ČR tak umožnil „pravému akcionáři“ dovolat se nicotnosti usnesení prostřednictvím obecnou určovací žalobou podle ustanovení § 80 písm. c) o.s.ř., za předpokladu, že prokáže naléhavý právní zájem na takovém určení. Dalším případem spadajícím do této skupiny nicotných usnesení je takové usnesení, které přijala valná hromada tvořená osobami, které nebyly společníky.¹⁴⁴ Nezbytným předpokladem bude složení valné hromady ze samých „nespolečníků“. Pokud by se valné hromady účastnily i oprávněné osoby (praví společníci), byla by přijatá usnesení napadnutelná leda jako neplatná,

¹³⁸ usnesení ze dne 12. března 2002, sp. zn. 29 Odo 540/2004, www.nsoud.cz

¹³⁹ usnesení ze dne 30. května 2000, sp. zn. 32 Cdo 525/2000, www.nsoud.cz

¹⁴⁰ usnesení ze dne 14. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 149/2005, www.nsoud.cz

¹⁴¹ usnesení ze dne 27. srpna 2008, sp. zn. 5 Tdo 488/2008, www.nsoud.cz

¹⁴² dílo citované pod pozn. č. 137, s. 20

¹⁴³ usnesení ze dne 8. října 2008, sp. zn. 29 Odo 1639/2006, www.nsoud.cz

¹⁴⁴ usnesení ze dne 4. dubna 2000, sp. zn. 29 Cdo 2811/99, dostupné v Soudní judikatura, číslo 7, ročník 2001, pod číslem 92

nebylo by však možné uvažovat o jejich nicotnosti.¹⁴⁵ Smyšlená usnesení jsou taková usnesení, o kterých valná hromada (ač řádně svolána) nikdy nejednala, ani nehlasovala, přesto se však objeví v zápise z valné hromady.¹⁴⁶

S ohledem na definici pojmových znaků usnesení valné hromady a následné rozdělení usnesení na neplatná a nicotná se jeví jako problematické ustanovení § 131 odst. 2 ObchZ, které stanoví, že v případě usnesení, která valná hromada nepřijala, protože o nich nehlasovala, anebo v případě, že obsah usnesení neodpovídá usnesení, která valná hromada přijala, je možné podat návrh na vyslovení neplatnosti podle odst. 1 uvedeného ustanovení. Vzhledem na výše uvedenou judikaturu Nejvyššího soudu ČR, která sankcionovala nicotností ta usnesení, kterými překročila valná hromada svoji působnost, je těžko představitelné, že by usnesení, o kterém valná hromada nehlasovala, byla stižena pouhou neplatností a mohla tak po uplynutí lhůty konvalidovat. Je proto třeba dospět k závěru, že některá usnesení, která nebyla řádně přijata, budou sice neplatná, jak uvádí § 131 odst. 2 ObchZ, některá však budou nicotná, přičemž nicotnými budou ta usnesení, kterým se nebude dostávat jednoho z pojmových znaků.¹⁴⁷

I. Rada¹⁴⁸ se uvedené problematické místo snaží překlenout teorií, zda nicotná usnesení nejsou současně ve všech případech i neplatná, tj. zda nicotná usnesení netvoří jakousi podmnožinu usnesení neplatných a zda je možné i nicotná usnesení napadat postupem podle § 131 obchodního zákoníku.

S ohledem na možné praktické potíže při rozlišení neplatnosti usnesení a nicotnosti a s tím spojeným rizikem, že návrh na neplatnost usnesení by mohl být při čistě formálním posuzování zamítnuta, Nejvyšší soud ČR¹⁴⁹ konstatoval, že lze v řízení podle § 131 ObchZ vyslovit neplatnost i nicotného usnesení, a to zejména s ohledem na hospodárnost řízení.¹⁵⁰ Právně čistým řešením je však postup, který byl nastíněn již

¹⁴⁵ dílo citované pod pozn. č. 137, s. 21

¹⁴⁶ usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. dubna 1999, sp. zn. 32 Cdo 697/98 z oblasti družstevního práva, avšak aplikovatelné i na oblast kapitálových společností; in ČECH, P. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce*, 2009, ročník 17, č. 4/2009, s. 22

¹⁴⁷ dílo citované pod pozn. č. 67, s. 12

¹⁴⁸ tamtéž, s. 13

¹⁴⁹ usnesení ze dne 27. ledna 2009, sp. zn. 29 Odo 1060/2006, www.nsoud.cz

¹⁵⁰ v opačném případě, by žalobce byl nucen následně podat žalobu podle § 80 písm. c) o.s.ř.

v rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 500/2000, prostřednictvím žaloby na určení podle § 80 písm. c) o.s.ř., za předpokladu, že žalobce prokáže naléhavý právní zájem.

Samostatným typem usnesení vedle neplatných a nicotných jsou částí doktríny¹⁵¹ označována usnesení za tzv. „trvale neúčinná“. To jest, taková usnesení, která ač řádně přijatá, nevyvolají zamýšlené právní účinky. Přestože se nejedná o nicotná usnesení, důsledek je stejný a nebude tak možné vycházet z jejich obsahu. Jedná se tak o usnesení stížená faktickou nicotností. Obchodní zákoník na takováto usnesení pamatuje v ustanovení § 131 odst. 8 in fine, který otevírá přezkumu obsah stanov nebo společenské smlouvy, který se dostal do rozporu s kogentními ustanoveními zákona na základě přijetí usnesení o jejich změně. Přezkum lze provést bez časového omezení a v jakémkoli soudním řízení. Mezi trvale neúčinná usnesení lze také zařadit usnesení obsahově neurčitá, která např. zejména v oblasti rozdělení zisku či odměňování členů orgánů společnosti nezaloží žádný nárok.

¹⁵¹ dílo citované pod pozn. č. 137, s. 22-23

8 Řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady

Přestože je valná hromada nejvyšším orgánem společnosti, nejsou její usnesení nezvratitelná. Vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je ochranným prostředkem zejména menšinových akcionářů resp. společníků a dalších subjektů, jejichž oprávněné zájmy jsou spjaty se společností. Vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady je jeden ze silných zásahů státní moci do života společnosti a v souladu se zásadou minimalizace ingerencí soudní moci (resp. státu) je proto oprávnění podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady svěřeno pouze omezenému počtu subjektů, pouze v omezené lhůtě a v neposlední řadě omezeno pouze na určitý druh soudního řízení.

Základním řízením, v němž lze určit neplatnost usnesení valné hromady, je postup podle § 131 odst. 1 ObchZ, na základě kterého jsou oprávněny napadnout usnesení valné hromady přesně vymezené subjekty, v případě, že se dostane do rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou, stanovami nebo podle judikatury i dobrými mravy. Uvedeným postupem lze napadnout i tvrzená usnesení (§131 odst. 2 ObchZ). Druhým řízením, je řízení rejstříkové. (§ 131 odst. 8 a 9 ObchZ).

8.1 Návrh na neplatnost usnesení valné hromady

Návrh¹⁵² na neplatnost usnesení valné hromady je speciální určovací žalobou, u které však oprávněné osoby nemusejí prokazovat naléhavý právní zájem, jelikož je z titulu jejich postavení již presumován. K řízení je příslušný krajský soud, v jehož obvodu je společnost, jejíž usnesení je napadáno, zapsána do obchodního rejstříku (§200e ve spojení s§ 9 odst. 3 písm. b) o.s.ř.). Jedná se o řízení nesporné, zahajované pouze na návrh oprávněné osoby. V případě, že není prováděno dokazování, může soud rozhodnout bez nařízení jednání (§200e odst. 4 o.s.ř.), jedná se však o výjimečnou situaci. Nejvyšší soud ČR¹⁵³ shrnul, že účelem uvedené úpravy je na jedné straně umožnit určitému okruhu osob, spojených s obchodní společností, na jejichž právní postavení může mít rozhodnutí valné hromady značný vliv, domoci se jeho prohlášení

¹⁵² zákonodárce opustil původně terminologicky nečisté původní označení žaloba, s ohledem na nespornost řízení

¹⁵³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2005, sp. zn. 29 Odo 442/2004, www.nsoud.cz

za neplatné, bylo-li přijato v rozporu se zákonem či stanovami společnosti, na druhé straně pak minimalizovat možnost zásahů soudu a třetích osob do vnitřních poměrů společnosti. Omezením okruhu osob oprávněných podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a stanovením lhůty pro podání takového návrhu současně obchodní zákoník sleduje zajištění právní jistoty jak pro společnost (její akcionáře a orgány), tak pro třetí osoby.

8.1.1 Osoby oprávněné domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady (Aktivní legitimace)

Obchodní zákoník ve svém § 131 stanoví okruh osob aktivně legitimovaných k podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Oprávněnými osobami tak jsou každý ze společníků společnosti, jednatel společnosti, likvidátor společnosti, insolventní správce a v neposlední řadě člen dozorčí rady. Ve smyslu ustanovení § 183 odst. 1 obchodního zákoníku je nutné tento okruh oprávněných osob doplnit ještě o akcionáře a členy představenstva akciové společnosti. Tento výčet je taxativní, z čehož plyne, že nikdo jiný nemůže podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

Co se týče společníků resp. akcionářů, tak z ustanovení § 131 odst. 1 obchodního zákoníku jasně plyne, že právo domáhat se u soudu vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, má každý ze společníků, akcionářů, a to bez ohledu na výši jeho obchodního podílu či nominální hodnotu akcií.

Přestože je v ustanovení § 131 odst. 1 ObchZ uveden pouze jednatel, je zřejmé, že s ohledem na ustanovení § 183 odst. 1 ObchZ a smysl zákona je oprávněným subjektem i představenstvo. Jelikož k aktivní legitimaci představenstva resp. jeho členů je dovozena výkladem, vyvstává zde otázka, zda oprávnění podat návrh soudu na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady má představenstvo jako orgán nebo zda je toto oprávnění svěřeno pouze jeho členům. Na základě shodné slovenské právní úpravy judikovaly slovenské soudy, že legitimováni jsou výhradně členové představenstva, nikdy však představenstvo jako orgán (Sbírka rozhodnutí Nejvyššího

soudu Slovenské republiky č. 63/1996).¹⁵⁴ S tímto výkladem se lze plně ztotožnit, jelikož ke stejným závěrům dojdeme, použijeme-li ke srovnání úpravu oprávnění členů dozorčí rady. Dozorčí rada je další z kolektivních orgánů ve struktuře kapitálových společností a i v tomto případě byla svěřena aktivní legitimace k podání návrhu na vyslovení neplatnosti valné hromady výhradně členům dozorčí rady, nikoli radě samotné. Bylo by tak těžce představitelné, že by zákonodárce zvolil dva rozdílné přístupy u kolektivních orgánů společnosti.

V případě plurality jednatelů je k podání návrhu na prohlášení usnesení valné hromady za neplatné oprávněn každý z těchto jednatelů i za předpokladu, že nemohou jednat samostatně. Jedná se totiž o oprávnění, které každému jednateři plyne přímo *ex lege* a jednatel při podání návrhu nejedná jménem společnosti, ale pouze vlastním jménem.¹⁵⁵

S otázkou aktivní legitimace k podání návrhu podle ustanovení § 131 odst. 1 a 2 ObchZ souvisí i určení okamžiku, ke kterému musí oprávněná osoba splňovat podmínku statusu uvedenou v ustanovení § 131 odst. 1. Je totiž zřejmé, že oprávněná osoba může splňovat podmínky stanovené v ustanovení § 131 odst. 1 pouze v určitých časových úsecích.

Základní premisou je, že ztratí-li oprávněná osoba své postavení, zaniká i její aktivní legitimace. S uvedeného závěru však existují výjimky, a to s ohledem na situace, které mohou v praxi vzniknout. Častý může být případ, oprávněná osoba ztratí aktivní legitimaci v průběhu řízení nebo se jedná o osobu, která byla oprávněna v době přijetí rozhodnutí valné hromady, ale nikoliv v době podání žaloby¹⁵⁶ nebo dokonce nabude postavení oprávněné osoby až po přijetí napadeného usnesení¹⁵⁷. V uvedených situacích bude návrhovač muset prokázat, že mu nadále svědčí právní zájem¹⁵⁸ a soudy musejí

¹⁵⁴ dílo citované pod pozn. č. 115, s. 23

¹⁵⁵ dílo citované pod pozn. č. 9494, s. 262

¹⁵⁶ HAMPEL, P. Osoby oprávněné domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti. *Právní rádce*, 2005, ročník 13, č. 7/2005, s. 31

¹⁵⁷ dílo citované pod pozn. č. 9494, s. 262

¹⁵⁸ ten je však nutné odlišit od naléhavého právního zájmu podle § 80 písm. c) o.s.ř. (usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2010, sp. zn. 29 Cdo 763/2007 in DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových*

zkoumat jeho existenci v okamžiku vydání rozhodnutí o návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení. Jak Nejvyšší soud ČR konstatoval, v případě opačného závěru by pro napadenou společnost nebylo nic jednoduššího než odvolání nepohodlného člena představenstva, likvidátora nebo člena dozorčí rady, který podal návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.¹⁵⁹

8.1.2 Pasivně legitimované osoby a jejich zastoupení v řízení

Pasivně legitimovanou osobou je v řízení o určení neplatnosti usnesení valné hromady společnost, jejíž valná hromada přijala napadené usnesení. S ohledem na skutečnost, že mezi osobami oprávněnými napadnout návrhem na určení neplatnosti usnesení valné hromady jsou členové statutárních nebo kontrolních orgánů je v ustanovení § 131 odst. 6 ObchZ stanoven okruh osob, které jsou oprávněny v soudním sporu jednat jménem společnosti.

Primárně jednají jménem společnosti jednatelé. Má-li společnost více jednatelů, jedná jménem společnosti jen ten, který k tomu byl pověřen (§21 odst. 1 písm. a) o.s.ř.). Za situace, kdy společnost má více jednatelů a jeden z nich podal návrh na prohlášení neplatnosti valné hromady, pak jedná jménem společnosti některý ze zbylých jednatelů.¹⁶⁰ ¹⁶¹ Jsou-li navrhovateli sami jednatelé, pak jménem společnosti jedná určený člen dozorčí rady.¹⁶² Není-li dozorčí rada zřízena, popř. podávají-li návrh jak jednatelé, tak členové dozorčí rady, určí zástupce společnosti valná hromada. Nestane-li se tak ve lhůtě tří měsíců, určí soud společnosti opatrovníka.

8.1.3 Lhůta pro podání návrhu podle ustanovení § 131 odst. 1 ObchZ

Jednou ze základních zásad soukromého práva je zásada právní jistoty a proto obchodní zákoník omezuje nejenom věcně, ale i časově možnost napadnout usnesení

obchodních společností, Přehled judikatury s komentářem 1.díl. Praha : Linde a.s., 2010. s. 528-530, ISBN 978-80-7201-781-2

¹⁵⁹ usnesení ze dne 1. srpna 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2002, www.nsoud.cz

¹⁶⁰ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1176

¹⁶¹ opačně, s poukazem na zásadu ochrany společníků před zneužitím funkce statutárního orgánu, I. Štenglová in ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kolektiv. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 420

¹⁶² obchodní zákoník počítá i s variantou „členové“, což však odporuje ust. §21 odst. 5 o.s.ř; dále ObchZ nestanoví více ohledně způsobu určení člena dozorčí rady, lze však předpokládat, že bude určen samotnou dozorčí radou. in DĚDIČ, J. a kolektiv, *Obchodní zákoník Komentář, díl II. §93 až 175*. 1. vydání. Praha: Polygon, 2002. ISBN 80-7273-071-1

valné hromady. Z tohoto důvodu ustanovení § 131 odst. 1 ObchZ stanoví objektivní a subjektivní lhůtu pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

V případě, že byla valná hromada svolána řádně, uplatní se tříměsíční objektivní lhůta, jejíž běh počíná dnem, kdy se konala valná hromada. Nebyla-li valná hromada řádně svolána, pak se uplatní subjektivní lhůta, která počne běžet ode dne, kdy se mohla oprávněná osoba dovědět o konání valné hromady. Jestliže bylo usnesení přijato postupem podle § 127 odst. 7 ObchZ, uplatní se též objektivní tříměsíční lhůta, která ale počíná běžet až od okamžiku, kdy společnost seznámí společníky s tím, že bylo usnesení přijato. Po uplynutí jednoho roku od přijetí usnesení valné hromady se již společníci nemohou domáhat soudního prohlášení jeho neplatnosti, ani když jim společnost tuto skutečnost nesdělila.¹⁶³

Ustanovení § 131 odst. 2 ObchZ upravuje délku objektivní a subjektivní lhůty pro případ tzv. tvrzených usnesení. Návrh podle § 131 odst. 1 ObchZ může oprávněná osoba podat do tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o tvrzeném usnesení dozvěděl, nejdéle však do jednoho roku ode dne konání nebo tvrzeného konání valné hromady.

K povaze uvedených lhůt je nutné poznamenat, že se jedná o lhůtu hmotněprávní¹⁶⁴ a prekluzivní. Po jejím marném uplynutí soud případné návrhy na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady zamítne.

8.2 Rejstříkové řízení

Usnesení valné hromady lze v zásadě napadat a prohlásit za neplatné jen v rámci řízení podle § 131 odst. 1 ObchZ, a to s ohledem na uplatnění zásad právní jistoty a nezasahování soudu do záležitosti společností nad přiměřenou míru. Ustanovení § 131 odst. 8 a 9 ObchZ, tak stanoví výjimku ve prospěch rejstříkového řízení.

Usnesení valné hromady může rejstříkový soud přezkoumat v řízení, ve kterém rozhoduje o povolení zápisu skutečnosti založené usnesením valné hromady do

¹⁶³ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 418

¹⁶⁴ usnesení ze dne 9. května 2000, sp. zn. 32 Cdo 4/2000, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 3/2001 pod číslem 23

obchodního rejstříku. Podmínkou je však, že nebyl podán návrh na neplatnost usnesení valné hromady podle ustanovení § 131 odst. 1 a 2 ObchZ anebo jestliže nebyl úspěšný. Již dříve Nejvyšší soud ČR dovodil, že rejstříkový soud je nejenom oprávněn, ale i povinen přezkoumat platnost usnesení valné hromady (sp. zn. 1 Odon 64/97). Z uvedeného však plyne, že pro rejstříkový soud je závazné pouze rozhodnutí soudu, jímž byla prohlášena neplatnost usnesení valné hromady za neplatné, nikoli i rozhodnutí o zamítnutí návrhu.¹⁶⁵ Je tak umožněn opětovný přezkum usnesení, která nebyla prohlášena za neplatné.

Dalším případem, kdy bude možné přezkoumat platnost usnesení valné hromady je upraven ustanovením § 131 odst. 9 ObchZ, který umožňuje při splnění vymezených podmínek provést přezkum rejstříkovým soudem v rámci řízení k dosažení shody mezi skutečným stavem a zápisem skutečnosti založené usnesením valné hromady v obchodním rejstříku (§ 200b odst. 1 o.s.ř.). Uvedené řízení může soud zahájit bez návrhu, zjistí-li, že usnesení valné hromady je stíženo vadou a v rámci něho rozhodnout o změně provedeného zápisu. Rejstříkový soud je s ohledem na zásadu právní jistoty a ochrany práv třetích osob nabytých v dobré víře limitován podmínkami, které musí být splněny k zahájení řízení podle § 200b odst. 1 o.s.ř.:

- a) existence veřejného zájmu na zahájení uvedeného řízení
- b) nebudou-li podstatně dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře

I zde je však rejstříkový soud limitován ve svém přezkumu lhůtou, a to tříletou od zápisu skutečnosti vzniklé z usnesení do obchodního rejstříku.

Rejstříkový soud zahájí řízení podle § 200b odst. 1 o.s.ř., také tehdy, je-li usnesení valné hromady prohlášeno za neplatné na základě návrhu podle § 131 odst. 1 a 2 ObchZ. Ochrana práv třetích osob nabytých v dobré víře je však zajištěna již v řízení o prohlášení neplatnosti (§131 odst. 3 písm. b) ObchZ).¹⁶⁶

8.3 Určovací žaloba

Jak již bylo výše uvedeno, s ohledem na ustálenou judikaturu Nejvyššího soud ČR, není umožněn přezkum platnosti usnesení valné hromady mimo řízení na základě

¹⁶⁵ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1178

¹⁶⁶ tamtéž, s. 1180

návrhu podle ustanovení § 131 odst. 1 ObchZ nebo rejstříkové řízení. Přesto však lze výjimečně využít obecnou určovací žalobu podle ustanovení § 80 písm. c) o.s.ř.

Prvním z případů je situace, kdy je usnesení nicotné, v takovém případě je právně nejčistším prostředkem ochrany právě obecná určovací žaloba, i když s ohledem na hospodárnost řízení Nejvyšší soud připustil i přezkum v rámci řízení podle § 131 odst. 1 a 2 ObchZ.

Druhý je upraven ustanovením § 131 odst. 8 ObchZ in fine, který umožňuje, v případě, že se přijetím usnesení valné hromady o změně společenské smlouvy nebo stanov dostal do rozporu obsah stanov nebo společenské smlouvy s donucujícím ustanovením zákona. V takovém případě však není důvodem přezkumu, že při přijímání usnesení byl porušen zákon, společenská smlouva, zakladatelská listina či stanov, ale v daném případě soud přezkoumává platnost části společenské smlouvy nebo stanov, tedy platnost právního úkonu.¹⁶⁷ Aktivně legitimovaným k žalobě je kdokoli, kdo prokáže, že mu svědčí naléhavý právní zájem. Podání určovací žaloby není omezeno žádnou lhůtou.

8.4 Specifika řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady

Návrh podle ustanovení § 131 odst. 1 a 2 ObchZ je speciální určovací žalobou, z tohoto důvodu je v obchodním zákoníku zakotvena určitá specifická úprava.

V první řadě je nutné poznamenat, že zahájení řízení na základě návrhu jedné z oprávněných osob nezpůsobuje překážku litispendence, a to z důvodu, že právem podat návrh podle ustanovení § 131 odst. 1 a 2 ObchZ je nadána, každá z oprávněných osob samostatně a v případě, že tak skutečně učiní více osob, nenalezneme u obou řízení totožné účastníky. V této souvislosti je nutné upozornit, že v souladu se zásadou hospodárnosti řízení, je v obchodním zákoníku zakotvena obligatorní kumulace všech řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady týkajících se jednoho usnesení (§131 odst. 12 ObchZ). Všechna řízení jsou spojena *ex lege*, soud proto o jejich spojení

¹⁶⁷ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 424

nerozhoduje.¹⁶⁸ Současně je ze zákona spojeno řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady s řízením o náhradu škody, která vznikla z tohoto neplatného usnesení. (§ 113a o.s.ř.).

Druhým specifikem úpravy je ochrana aktivně legitimovaných osob při zpětvzetí návrhu. Obchodní zákoník v ustanovení § 131 odst. 10, že není-li možné pokračovat v zahájeném řízení proto, že navrhovatel vzal svůj návrh zpět nebo pro jinou překážku (např. proto, že nebyl z jakýchkoliv důvodů zaplacen soudní poplatek), a tuto překážku lze vstupem jiného navrhovatele do řízení odstranit, a je-li tu zvláštní zájem těch aktivně legitimovaných osob, které návrh nepodaly, hodný právní ochrany, soud řízení nezastaví.¹⁶⁹ V takovém případě soud vydá a vyvěsí na úřední desce soudu usnesení, v němž uvede

- a) jaké věci se řízení o neplatnost usnesení valné hromady týká,
- b) z jakého důvodu má být řízení zastaveno a jak lze překážku odstranit, a
- c) poučení, že řízení bude zastaveno, pokud k podanému návrhu do tří měsíců od vyvěšení usnesení nepřistoupí další navrhovatel a neodstraní v této lhůtě překážku odůvodňující zastavení řízení.

O tom, zda zde existuje zájem společníků hodný ochrany, si musí udělat závěr soud z úřední povinnosti (*ex offio*).¹⁷⁰

Aby byla zaručena informovanost oprávněných osob, doručí soud usnesení vydané na základě odstavce 10 a uvede, kdy končí lhůta pro přistoupení do řízení a odstranění překážky pro kterou má být řízení zastaveno. V případě akciové společnosti, s ohledem na možnou „roztříštěnost“ akcionářů a s tím spojenými komplikacemi, soud uvedeně usnesení nedoručuje, ale uveřejní ho ve zkráceném znění, a to na náklady navrhovatele a způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady. Současně uvede, kdy končí lhůta podle § 131 odst. 10 ObchZ. Uplyne-li marně tato tříměsíční lhůta, aniž by některá z oprávněných osob vstoupila do řízení, soud řízení zastaví.

¹⁶⁸ tamtéž, s. 425

¹⁶⁹ dílo citované pod pozn. č. 54, s. 258-9

¹⁷⁰ dílo citované pod pozn. č. 3131, s. 1180

Účelem uvedené úpravy je bezesporu obrana proti šikanózním návrhům (resp. požadavkům na zaplacení „odškodného“ při zpětvzetí návrhu)¹⁷¹ a takovým návrhům, které nebyly míněny vážně a jejich účelem bylo pouze řízení zahájit, ale nepokračovat v něm po uplynutí lhůt pro uplatnění práva podle § 131 odst. 1 nebo 2 ObchZ, přičemž se spoléhá na to, že jiné oprávněné osoby návrh podle § 131 odst. 1 nebo 2 ObchZ nepodají, když už jedno řízení probíhá.¹⁷²

Uvedená úprava nahradila roční „experiment“ se společným zástupcem z řad advokátů jmenovaným soudem k ochraně práv společníků, který se neosvědčil.

Poslední odchylkou je úprava závaznosti rozhodnutí soud. Výrok soudního rozhodnutí v konkrétním sporu má zásadně účinky pouze ve vztahu k účastníkům řízení. Na základě ustanovení § 131 odst. 7 ObchZ je však výrok pravomocného rozhodnutí soudu závazný pro každého. Účinky rozhodnutí jsou tak rozšířeny i na další osoby, což je velmi praktické jak z hlediska procesní ekonomiky, tak i z hlediska zajištění stejných práv navrhovatelů.¹⁷³

¹⁷¹ dílo citované pod pozn. č. 94, s. 299

¹⁷² dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1180

¹⁷³ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 423

9 Žaloba na neplatnost usnesení valné hromady v italském Codice Civile

S ohledem na duplicitu režimů neplatnosti usnesení valné hromady existují i dvě žaloby, kterými lze napadnout vadná usnesení valné hromady popř. rozhodnutí společníků, které se od sebe liší nejenom důvody, jak již bylo uvedeno, ale také okruhem aktivně legitimovaných osob a lhůtami.

9.1 Azione di annullamento

Prostředkem napadení usnesení valné hromady (rozhodnutí společníků), které není v souladu se zákonem nebo stanovami (společenskou smlouvou) je žaloba (*azione di annullamento*) podávaná k soudu, v jehož obvodu má společnost sídlo.

9.1.1 Aktivně legitimované osoby

U akciové společnosti jsou aktivně legitimovanými osobami podle ustanovení čl. 237 odst. 2 CC nepřítomní akcionáři (*soci assenti*), akcionáři, kteří vyjádřili svůj nesouhlas s usnesením (*soci dissenzienti*), akcionáři, kteří se zdrželi hlasování (*soci astenuti*), členové představenstva (*amministratori*)¹⁷⁴ a dozorčí rada (*consiglio di sorveglianza a collegio sindacale*)¹⁷⁵. Stejné oprávnění se dostává na základě zvláštní normativní úpravě i Národní komisi pro společnosti a burzu (*Consob*) a centrální bance (*Banca d'Italia*)¹⁷⁶. U kolektivních orgánů společnosti se oprávnění vztahuje oproti české úpravě na tento orgán, nikoliv k jeho členům, výjimkou je pouze situace pokud se napadené usnesení dotýká osobního zájmu člena orgánu (např. usnesení o jeho odvolání)¹⁷⁷. Pestrá judikatura dovodila oprávnění i jiným subjektům např.: zástavnímu věřiteli (*pegno*) a osobě oprávněné z užívacího práva (*usufrutto*) z akcií.¹⁷⁸

Ze zákonné dikce je zřejmé, že právo napadnout usnesení valné hromady, nepřísluší akcionářům, kteří hlasovali pro přijaté usnesení. Judikatura naopak přisoudila

¹⁷⁴ jednatelským orgánem může být pouze jeden *amministratore*, je-li jmenováno do funkce více osob, tvoří kolektivní orgán *il consiglio di amministrazione*.

¹⁷⁵ podle zvoleného systému kontroly a řízení

¹⁷⁶ Decreto Legge n. 58/1998

¹⁷⁷ Tribunale Roma 20 giugno 1979 in ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 2 ISBN 978-88-7524-163-6

¹⁷⁸ Cassazione civile n. 2053/1993 in ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 2 ISBN 978-88-7524-163-6

toto oprávnění akcionáři, který již opustil společnost, a to za podmínky, že byl akcionářem v době přijetí usnesení a předmětným vadným usnesením je zasaženo do jeho práv.¹⁷⁹

Omezením akcionářů domáhat se *annullabilità* usnesení je zákonem zakotvený požadavek na minimální hodnotu účasti na základním kapitálu. Ustanovení čl. 2377 odst. 3 CC opravňuje k podání příslušné žaloby pouze akcionáře, kteří mají v držení akcie s právem hlasovat (k předmětnému usnesení) a které představují (také společně) 1% základního kapitálu společnosti, která se účastní trhu s rizikovým kapitálem a 5% v ostatních případech. Stanovy mohou uvedené limity snížit nebo úplně vyloučit. Akcionáři, kteří podají žalobu, jsou povinni prokázat, že jsou držiteli akcií ve stanovené výši v okamžiku podání žaloby. Snížili-li se v průběhu řízení objem žalobcem držných akcií pod uvedený rámec, nemůže soud prohlásit neplatnost – *annullamento* - usnesení (čl. 2378 odst.2 CC). Je zde tedy vidět snaha italského zákonodárce zamezit podávání šikanózních žalob, která by mohla, podle mého názoru, být *de lege ferenda* inspirativní i pro českého zákonodárce.

V případě společnost s ručením omezeným jsou podle čl. 2479-ter CC osobami oprávněnými podat uvedenou žalobu společníci, kteří nesouhlasili s uvedeným rozhodnutím (bez omezení minimální účasti na základním kapitálu), každý z jednatelů a dozorčí rada.

9.1.2 Lhůty

Oprávněné osoby mají pouze krátkou 90 denní lhůtu¹⁸⁰ pro napadnutí vadného usnesení valné hromady akciové společnosti. Uvedená lhůta je prekluzivní¹⁸¹, hmotněprávní¹⁸² a počíná běžet od data usnesení, resp. je-li usnesení podrobena zápisu do obchodního rejstříku, tak ode dne takového zápisu a je-li podrobena pouze uložení u úřadovny obchodního rejstříku, pak běží od takového uložení.

¹⁷⁹ Cassazione civile n. 181/1988 in ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 2 ISBN 978-88-7524-163-6

¹⁸⁰ v předreformním normativním systému byla lhůta tříměsíční

¹⁸¹ ALLEGRI, V.; CALVOSA, L.; CERRAI, A. a kol. *Diritto commerciale*. 5. vydání. Bologna : Monduzzi Editore S.p.A., 2007. s. 189 ISBN 978-88-323-6024-0

¹⁸² Cassazione civile 23. 3. 1985 n. 4494/1985 in CIAFARDINI, L.; FAUSTO, I. *Codice Civile annotato con la giurisprudenza*. 9. vydání. Napoli : Esselibri, 2006. s. 2378

V případě společnosti s ručením omezeným a rozhodnutí jejich společníků platí, že uvedená lhůta běží od okamžiku jejich zápisu do knihy rozhodnutí společníků.

Je tedy zřejmé, že italská právní úprava šla cestou pouze lhůt objektivní povahy.

9.2 Azione di nullità

Jak už bylo uvedeno výše proces prohlášení *nullità* je možné otevřít pouze ze zákonem předvídaných a omezených důvodů¹⁸³ a účelem tohoto institutu je ochrana obecného zájmu.

9.2.1 Aktivně legitimované osoby

Usnesení, které je stíženo vadou způsobující *nullità* může být napadeno kýmkoli, kdo na tom má (právní) zájem. *Nullità* ale může být vyslovena soudcem *ex officio* (čl. 2379 odst. 2 CC). Podle judikatury Nejvyššího kasačního soudu¹⁸⁴ *azione di nullità* předpokládá i v případě společníka naléhavý právní zájem, který však není založen pouhou „kvalitou“ žalobce jako společníka a oznámením neregulérnosti, ale vyžaduje speciální zkoumání a prokázání negativního dopadu do sféry samotného společníka. V případě, že žalobcem je osoba, která nabyla akcie až následně po přijetí napadeného usnesení, vystupuje v daném sporu jako třetí osoba a musí prokazovat kvalifikovaný zájem, který koresponduje se situací žalobce a kterou právní řád považuje za hodnou ochrany. Nepostačí tedy obecný veřejný zájem nebo zájem na legalitě právních úkonů.¹⁸⁵

9.2.2 Lhůty

Lhůta pro napadení usnesení valné hromady je tříletá a běží v případě akciové společnosti ode dne zápisu nebo uložení usnesení do obchodního rejstříku a v případě, že této proceduře není podrobena, pak běží ode dne zasedání valné hromady. V případě

¹⁸³ reformou v roce 2003 rozšířeny z jednoho na tři

¹⁸⁴ rozsudek ze dne 19. 4. 1989, n. 1788 in ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 19 ISBN 978-88-7524-163-6

¹⁸⁵ Trib. Milano 30. 6. 1983 in ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 19 ISBN 978-88-7524-163-6

společnosti s ručením omezeným lhůta běží ode dne zápisu do knihy rozhodnutí společníků.

Je-li důvodem *nullità*, že bylo přijato usnesení, které mění předmět činnosti společnosti (*oggetto sociale*) na činnost nemožnou či nezákonnou, pak může být napadeno žalobou bez časových limitů.

9.3 Specifika řízení o určení „neplatnosti“

Jednou ze specifických italské úpravy je možnost osoby, které napadá usnesení valné hromady, požádat o odklad výkonu tohoto usnesení (čl. 2378 odst. 3 CC). Žalobce má tak možnost současně s podáním žaloby požádat o aplikaci uvedeného institutu. Ve výjimečném případě odůvodněném naléhavostí soudce, který je příslušný pro rozhodnutí ve věci, nařídí jednání, při kterém vyslechne členy představenstva a dozorčí rady, provede vzájemné hodnocení škody, kterou by utrpěl žadatel (žalobce) a té kterou by utrpěla společnost při odkladu výkonu usnesení a rozhodne o vydání odůvodněného rozhodnutí. Soudce je však v takovém případě oprávněn uložit společníkům, kteří napadají usnesení, povinnost složit dostačující jistinu pro náhradu případné škody (čl. 2378 odst. 4 CC). Účinky rozhodnutí o odkladu výkonu usnesení zanikají vydáním rozhodnutí ve věci.¹⁸⁶ V této souvislosti je nutné poznamenat, že samotné napadení usnesení nezakládá odklad výkonu předmětného usnesení.¹⁸⁷

Ustanovení čl. 2377 odst. 8 CC upravuje možnost nahrazení napadeného usnesení novým, které je již v souladu se zákonem a stanovami.¹⁸⁸ V takovém případě nelze prohlásit *annullabilità* usnesení.¹⁸⁹ V takovém případě jsou, ale přesto zachována práva nabytá třetími osobami v souladu s původním usnesením.

¹⁸⁶ ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 14 ISBN 978-88-7524-163-6

¹⁸⁷ GALGANO, F. *Trattato di diritto commerciale e di diritto pubblico dell'economia, Volume settimo, La società per azioni*. 2. vydání. Padova : Cedam, 1988. s. 239 ISBN 88-13-16378-9

¹⁸⁸ obdobný závěr dovodila česká judikatura viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. ledna 1998, sp.zn. 1 Odon 60/97 in DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností, Přehled judikatury s komentářem 1.díl*. Praha : Linde a.s., 2010. s. 624-5, ISBN 978-80-7201-781-2

¹⁸⁹ uvedená možnost se uplatní i v případě *nullità* (vyjma důvodu usnesení, které mění předmět činnosti společnosti (*oggetto sociale*) na činnost nemožnou či nezákonnou) – Cass. civ. n. 8036/2000 in ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino : G.Gappichelli editore, 2009. s. 18 ISBN 978-88-7524-163-6

Stejně tak jako český zákonodárce i ten italský přistoupil v souladu se zásadou hospodárnosti řízení k zákonnému spojení všech žalob, které napadají usnesení valné hromady a žádostí o náhradu škody do jediného řízení, které bude vedeno jednotně a bude završeno jediným rozsudkem (čl. 2377 odst. 5 CC).

Annullamento usnesení valné hromady je účinné vůči všem společníkům a zavazuje členy představenstva (jednatele), dozorčí radu (*consiglio di sorveglianza*) a představenstvo (*il consiglio di gestione*) k provedení všech následných opatření, a to na jejich odpovědnost. Jsou však zachována práva nabytá v dobré víře třetími osobami na základě úkonů učiněných při provádění usnesení. (čl. 2377 odst. 7 CC)

Výrok rozhodnutí o žalobě, kterou bylo napadeno usnesení valné hromady a rozhodnutí o odkladu výkonu usnesení musí být zapsán do obchodního rejstříku, a to členy představenstva (jednatele) (čl. 2378 odst. 6 CC).

10 Náhrada škody, přiměřené zadostiučinění a solidární ručení členů statutárního orgánu

Právní úprava neplatnosti usnesení valné hromady v obchodním zákoníku obsahuje speciální ustanovení vztahující se k náhradě škody, která vznikla v důsledku toho, že rozhodnutí valné hromady bylo vydáno v rozporu s právními předpisy, společenskou smlouvou, zakladatelskou listinou nebo stanovami. V ustanovení § 131 odst. 4 ObchZ jsou upraveny dvě různé skupiny nároků – náhrada škody a přiměřené zadostiučinění.

Právo na náhradu škody vůči společnosti je koncipováno poměrně široce a vzniká každé osobě, které vznikla škoda, tj. i jiným osobám, než které mohou podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.¹⁹⁰ Možnost uplatnění nároku na náhradu škody je úzce spjat s návrhem na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Soud nebude moci přiznat právo na náhradu škody podle ustanovení § 131 odst. 4 ObchZ, pokud nebude vyslovena neplatnost usnesení valné hromady nebo zamítnutím návrhu z důvodů uvedených v ustanovení § 131 odst. 3 ObchZ. Tento závěr je argumentačně podpořen především zněním ustanovení § 131 odst. 8 ObchZ a z něho plynoucí nemožnost přezkumu platnosti usnesení valné hromady v jiném než rejstříkovém řízení a řízení na základě návrhu podle ustanovení § 131 odst. 1 a 2 ObchZ. Soud tak nemůže řešit jako předběžnou otázku to, zda usnesení bylo vydáno protiprávně.¹⁹¹ Navíc, z dikce ustanovení § 131 odst. 4 věta druhá ObchZ „i v případě“ lze dovodit, že právo na náhradu škody je spojeno s vyslovením neplatnosti napadeného usnesení valné hromady.¹⁹² Neproběhne-li tedy řízení podle ustanovení § 131 odst. 1 a 2 bude samostatné uplatnění nároku na náhradu škody v jiném řízení nemožné.

Je-li poškozený současně osobou, která navrhuje vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, je žádoucí, aby uplatnil právo na náhradu škody eventuálním petitem.

¹⁹⁰ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1172

¹⁹¹ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1173; shodně I. Štenglová in ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kolektiv. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 423

¹⁹² DĚDIČ, J.; LASÁK, J. K promlčení práva na náhradu škody z důvodu neplatného právního úkonu. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 9/2008, s. 25

Ale v případě, že poškozeným je osoba, která nepodala návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady, bude se domáhat práva na náhradu škody samostatnou žalobou.¹⁹³

Jak již bylo uvedeno, bude v souladu s ustanovením § 113a o.s.ř. s řízení o určení neplatnosti usnesení valné hromady spojeno řízení o náhradu škody, která vznikla z tohoto neplatného usnesení. V důsledku spojení obou řízení vznikne zřejmě i osobám, které mají právo podat návrh na náhradu škody podle § 131 odst. 4 ObchZ, právo předkládat a navrhopvat důkazy i ohledně tvrzené neplatnosti usnesení valné hromady.¹⁹⁴

Důležitou otázkou je otázka promlčení nároku na náhradu škody v důsledku protiprávního rozhodnutí valné hromady. Právo na náhradu takto vzniklé škody se v souladu s ustanovením § 757 ObchZ řídí ustanovením § 373 a násl. ObchZ, neboť uvedená škoda vznikla v důsledku porušení povinností stanovených obchodním zákoníkem. Současná ustálená judikatura Nejvyššího soudu ČR stojí na premise, že usnesení valné hromady není právním úkonem. Z uvedeného plyne, že právo na náhradu škody vzniklé v důsledku vadného usnesení podle ustanovení § 131 odst. 4 ObchZ musí být podrobena obecné úpravě promlčecí doby pro náhradu škody podle ustanovení § 398 ObchZ, nikoliv úpravě promlčecí doby pro případ neplatnosti právního úkonu (§ 268 ve spojení s § 394 odst. 3 ObchZ).¹⁹⁵ Obecná čtyřletá promlčecí doba, tak počne běžet ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě. Nejpozději však končí promlčecí doba uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti. (§ 398 ObchZ).

Druhým nárokem, který zná ustanovení § 131 odst. 4 ObchZ je přiměřené zadostiučinění. Společník nebo akcionář (nikoliv však jiná osob¹⁹⁶) může paralelně s náhradou škody uplatňovat i nárok na přiměřené zadostiučinění za zásah do svých základních práv společníka. Mezi základní práva společníka, lze zařadit zejména práva

¹⁹³ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1173

¹⁹⁴ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 423

¹⁹⁵ dílo citované pod pozn. č. 192, s. 25

¹⁹⁶ dílo citované pod pozn. č. 9, s. 422

majetková a práva na řízení společnosti (zejména právo na řádné svolání valné hromady, právo na informace, právo účastnit se valné hromady, hlasovací právo, právo účastnit se zvýšení základního kapitálu atd.¹⁹⁷). Přiměřené zadostiučinění, směřuje primárně k odčinění nemajetkové újmy (např. omluvou), avšak jak zákon předvídá, může být poskytnuto i v penězích (půjde zejména o situaci, kdy majetková újma je jen obtížně uplatnitelná cestou náhrady škody).¹⁹⁸ Právo na přiměřené zadostiučinění, musí být uplatněno v zákonem stanovené prekluzivní lhůtě (stejně jako pro podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady), a to u soudu.¹⁹⁹ V případě, že právo na přiměřené zadostiučinění nebylo uplatněno ve lhůtě podle odstavce 1 nebo 2 a soud rozhodl o návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podle ustanovení § 131 odst. 3 ObchZ, počíná běžet prekluzivní tříměsíční lhůta ode den, kdy nabylo právní moci rozhodnutí soudu podle § 131 odst. 3 ObchZ.

Zlepšení postavení strany, které byl přiznán soudem nárok na náhradu škody popř. na přiměřené zadostiučinění, zabezpečuje ustanovení § 131 odst. 5 ObchZ, které zakládá solidární ručení jednatelů (členů představenstva), kteří svým postupem porušujícím jejich povinnosti (§ 127 odst. 8, § 129 a § 135 odst. 2), způsobili, že usnesení je vadné. Uvedené ručení vzniká *ex lege* a podle ustanovení § 312 ObchZ se na něj platí přiměřeně ustanovení § 305 až 311 ObchZ.

Italský občanský zákoník v ustanovení čl. 2377 odst. 4 zakotvuje nárok akcionářů, kteří nemají v držení zákonem požadovaný počet akcií, k podání žaloby na prohlášení *annullibità*, na náhradu škody způsobené tím, že usnesení není v souladu se zákonem nebo stanovami. Uvedený nárok, ale musí být uplatněn ve stejné lhůtě stanovené pro napadení vadného usnesení. Pro krátkost lhůty je předmětná úprava předmětem kritiky části doktríny, a to zejména pro možnost, že se v dané lhůtě škoda ještě projevit nemusí.

¹⁹⁷ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1173; odlišně I. Štenglová, která ponechává určení základních práv společníka na budoucí judikatuře in ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kolektiv. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 422

¹⁹⁸ dílo citované pod pozn. č. 31, s. 1173

¹⁹⁹ J. Dědič s ohledem na systematické zařazení ustanovení in DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník Komentář, díl II. §93 až 175*. 1.vydání, Praha : Polygon, 2002. s. 1174 ISBN 80-7273-071-1

V případech jiných osob domáhajících se náhrady škody bude nutné nejspíše aplikovat obecný postup náhrady škody.

11 Úprava v nové kodifikaci soukromého práva

Po neúspěšných pokusech o rekodifikaci občanského zákoníku v 90. letech minulého století bylo v novém tisíciletí přistoupeno k úplné reformě zákonného rámce soukromého práva, které vyústilo v připravení vládních návrhů nového občanského zákoníku, zákona o obchodních společnostech a družstev (zákon o obchodních korporacích)²⁰⁰ a zákona o mezinárodním právu soukromém. Zákon o obchodních korporacích opouští snahu současného obchodního zákoníku o zachování svébytnosti obchodního práva poznamenanou odvětvovým vnímáním práva.²⁰¹ Nový zákon má tak zamezit duplicitní úpravě institutů (zejména v obligačním právu), tak typickou pro dnešní vztah občanského a obchodního zákoníku. Uvedená koncepce se dotkne i budoucí úpravy neplatnosti usnesení valné hromady kapitálových společností, která je z velké části řešena odkazem na úpravu neplatnosti usnesení členské schůze spolku, obsaženou v novém občanském zákoníku.

Zákon o obchodních korporacích opouští odkazový vztah mezi ustanoveními § 183 a § 131 ObchZ a neplatnost usnesení obou kapitálových společností upravuje samostatně (avšak ve své podstatě shodně). Ustanovení § 202 odst. 1 a § 442 odst. 1 zahrnují mezi aktivně legitimované osoby k dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady každého společníka (akcionáře), člena dozorčí rady (u společnosti s ručením omezeným je – li zřízena) a likvidátora. V nové úpravě je tak upuštěno od oprávnění insolvenčního správce, a to s odůvodněním, že takové oprávnění nemusí mít vnucený orgán dosažený státní mocí.²⁰² Je zde tak ještě více prohloubena zásada zákazu ingerence státní moci do vnitřních záležitostí společnosti nad únosnou mez. Důvodem pro neplatnost usnesení valné hromady je i zde rozpor s právním předpisem nebo společenskou smlouvou (stanovami).

²⁰⁰ v době věcného záměru tvůrci preferovali název „obchodní zákon“

²⁰¹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI [online]. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o obchodních korporacích*, [citováno 8. 9. 2010], s. 2 dostupná na:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/duvodova-zprava.html>

²⁰² tamtéž, s. 46; k obdobné úpravě v případě spolku a jeho členské schůze, důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, jako důvod i to, že členské schůze postrádá oprávnění disponovat majetkem.

Zvláštností oproti současné úpravě je zakotvení institutu protestu²⁰³ (§ 202 odst. 3 a § 437). Nová koncepce vychází z pojetí, že podání protestu je podmínkou pro dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady z důvodu, který měl být protestován, ledaže protest nebyl zapsán chybou zapisovatele nebo se důvody pro protest nebyl zjistitelné na valné hromadě a objevily se až následně. Uvedenou úpravou je tak sledována zásada *vigilantibus iura*, která klade větší nároky na osoby účastníci se valné hromady, zároveň se však prohlubuje zásada právní jistoty, z hlediska platnosti usnesení valné hromady.²⁰⁴ Osobně však mám určité pochybnosti, o tom zda tento institut skutečně zamezí šikanózním návrhům a nebude spíše znamenat pouze další komplikaci při odstranění neplatného usnesení, kterou budou muset akcionáři, potažmo společníci překonat.

Gros úpravy neplatnosti usnesení valné hromady je na základě odkazu obsaženo v ustanoveních občanského zákoníku o neplatnosti usnesení členské schůze spolku. Spolkem, v souladu se zásadou *tres faciunt collegium*, rozumí ustanovení § 209, právnickou osobu korporátního typu, které mohou založit alespoň tři osoby vedené společným zájmem.

Neplatnosti usnesení členské schůze resp. valné hromady se lze opět domáhat pouze v tříměsíční prekluzivní lhůtě. Ustanovení § 254 nového občanského zákoníku zakotvuje počátek běhu uvedené lhůty. Uvedené právo tedy prekluduje ve lhůtě tři měsíců ode dne:

- a) kdy se konalo zasedání členské schůze,
- b) kdy se navrhovatel o usnesení dozvěděl nebo mohl dozvědět, nebylo-li zasedání členské
- c) schůze řádně svoláno a navrhovatel se jej z tohoto důvodu nemohl zúčastnit, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy se zasedání konalo, nebo

²⁰³ který však není úplně neznám právu družstevnímu, viz podmínka námítky § 242 odst. 1 ObchZ
²⁰⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI [online]. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o obchodních korporacích*, [citováno 8. 9. 2010], s. 46, dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/duvodova-zprava.html>

- d) kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět o usnesení, které bylo uvedeno v zápisu ze zasedání členské schůze, ač je členská schůze nepřijala, nejpozději však do jednoho roku od vyhotovení zápisu.

Nově je zakotvena vyvratitelná právní domněnka konání členské schůze, a to v den uvedený v zápise ze zasedání. Zákon o obchodních korporacích tak upravuje běh lhůty u specifického způsobu rozhodování *per rollam*. Právo podat návrh na prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady zanikne uplynutím tří měsíců ode dne, kdy se navrhovatel dozvěděl nebo mohl dozvědět o přijetí rozhodnutí podle § 188 resp. § 433.

Důvody pro nevyslovení neplatnosti usnesení členské schůze spolku resp. valné hromady jsou obsaženy v ustanovení § 255. Prvním z důvodů je případ, kdy bylo přijato vadné usnesení, avšak nemělo to závažné právní následky a současně je v zájmu spolku, který je hoden právní ochrany neplatnost nevyslovit. V dané situaci tak při konfliktu individuálního zájmu se zájmem spolku je preferován obecný zájem korporace²⁰⁵. Druhým důvodem je ochrana dobré víry třetích osob, do jejichž práv by eventuálním vyslovení neplatnosti usnesení bylo podstatným způsobem zasááno. Oproti současné úpravě není v uvedeném ustanovení výslovně zahrnuto mezi důvody pro nevyslovení neplatnosti pravomocné povolení přeměny společnosti a situace, kdy se domáhá vyslovení neplatnosti valné hromady z důvodu neřádného svolání osoba, která ji svolala nebo se podílela na jejím svolání. Odpověď na tuto absenci, je nutné hledat v části nového občanského zákoníku věnované přeměnám právnických osob a neplatnosti právního jednání. Konkrétně ustanovení § 170 odst. 2 stanoví, že stane-li se přeměna právnické osoby účinnou, nelze rozhodnout, že nenastala, ani vyslovit neplatnost právního jednání, které k přeměně vedlo, a nelze zrušit zápis přeměny do veřejného rejstříku. Ustanovení § 526 odst. 1 upírá právo domáhat se neplatnosti právního jednání nebo uplatnit z něho pro sebe výhodu tomu, kdo způsobil jeho neplatnost.

Ustanovení § 256 zakotvuje nárok člena spolku na přiměřené zadostiučinění, a to v případě, že spolek při svolání zasedání členské schůze nebo v jeho průběhu porušil závažným způsobem jeho základní členské právo. Uvedené právo musí být uplatněno

²⁰⁵ dílo citované pod pozn. č. 69, s. 88

v době stanovené pro podání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení nebo do tří měsíců ode dne právní moci rozhodnutí o zamítnutí návrhu, byl-li zamítnut podle § 255. Jedná se podle mého názoru o lhůtu promlčecí, jelikož po jejím uplynutí soud právo na přiměřené zadostiučinění nepřizná, avšak až po námitce spolku. Na rozdíl od současného obchodního zákoníku nenalezneme zde zvláštní úpravu náhrady škody, s největší pravděpodobností se tak uplatní obecná ustanovení o náhradě škody.

Stejně tak jako současná úprava i nový zákon o obchodních korporacích stojí na premise, že usnesení valné hromady nelze přezkoumat v jiném řízení, než je řízení o neplatnosti usnesení valné hromady a rejstříkové řízení (§ 202 odst. 2, § 442 odst. 3).

Naopak změnou, avšak plně v duchu kontinentální tradice,²⁰⁶ je konstrukce, která je zakotvena v § 249 nového občanského zákoníku. Mimo rámec neplatnosti usnesení valné hromady jsou zde postaveny mimořádné případy. Jedná se o situace, kdy se usnesení členské schůze přičí dobrým mravům, nebo mění stanovy tak, že jejich obsah odporuje donucujícím ustanovením zákona. V takovém případě se na usnesení hledí, jako by nebylo přijato. Stejný přístup je zvolen i v případě, že bylo přijato usnesení v záležitosti, o které tento orgán nemá působnost rozhodovat. V návrhu občanského zákoníku se tak vymezuje legální skupina nicotných usnesení.

Zákon o obchodních korporacích zakotvuje možnost přezkoumat rozhodnutí i jiných orgánů společnosti, pouze však za předpokladu, že tato rozhodnutí činí v působnosti valné hromady. V takovém případě se pak použije přiměřeně stejný postup jako při dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady (§ 202 odst. 4 a § 442 odst. 4).

Právní úprava v novém občanském zákoníku a zákonu o obchodních korporacích, jde tedy směrem k minimalizaci zákonné úpravy, odvrací se od kazuistiky, kterou bylo možné pozorovat v současné zákonné úpravě v ustanoveních § 131 a 183 ObchZ a která byla často i předmětem kritiky ze strany doktríny. Ponechává se tak opět volnost soudnímu dotváření práva.

²⁰⁶ dílo citované pod pozn. č. 69, s. 87

12 Závěr

Věřím, že aspirace, které si tato práce předsevzala, byly naplněny. Z rozsahu práce je zřejmé, že přesahy uvedeného tématu, jak v rámci obchodního práva, do jiných institutů např. postavení valné hromady, tak i do jiných odvětví jako je občanské právo procesní, jsou nutné a nevyhnutelné pro komplexní osvětlení dané problematiky a z důvodu zákonem vymezeného rámce institutu.

Nezanedbatelný prostor byl věnován postavení valné hromady v systému orgánů společnosti. Byl zpracován letmý komparatistický pohled do italské právní úpravy, z kterého vyplynulo, že se je možné setkat i s dalším režimem kontroly řízení než je dualistický a monistický systém. Obohacující na italské právní úpravě je zejména to, že představuje určitý „mezistupeň“ mezi francouzským a německým pojetím práva.

Přestože o povaze usnesení valné hromady z pohledu Nejvyššího soudu ČR a jeho ustálené judikatury již není pochyb, je ponechán v této práci určitý prostor i teorii právního úkonu a argumentům jejích představitelů.

Jádrem zpracované problematiky je způsob samotného prohlášení usnesení valné hromady za neplatné, včetně vymezení oprávněných osob a lhůt pro podání návrhu. Stejně tak jsou neopomenutelná specifika řízení i důvody pro neprohlášení neplatnosti usnesení. Exkurz do italské úpravy neplatnosti usnesení valné hromady a jejich dvou resp. tří režimů nám dokazuje, že určité principy jsou společné všem právním řádům kontinentální Evropy a judikatura popř. zákonodárce docházejí k podobným závěrům.

S ohledem na připravovanou rekonstrukci českého soukromého práva je zpracováno i pojetí uvedené problematiky ve vládním návrhu zákona o obchodních korporacích a nového občanského zákoníku a nezbyvá než doufat, že oba uvedené předpisy nebudou v rámci legislativního procesu negativně postíženy „lidovou tvořivostí“ našich zákonodárců a bude tak zachována určitá čistota daných předpisů, která jim byla dána do vínku jejich tvůrci.

Seznam zkratk

- OZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ADHGB – Všeobecném zákoníku obchodním 1/1863 ř.z.
- ObchZ - 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- ZoPř - zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
- CC – Codice Civile, Regio decreto 16 marzo – XX, n. 262, ve znění pozdějších předpisů
- o.s.ř. – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Seznam literatury

České monografie

1. BARTOŠÍKOVÁ M.; ŠTENGLOVÁ I. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha : C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-441-4
2. ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3. díl. 1. vydání. Praha : ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1
3. DĚDIČ, J.; KRÍŽ, R.; ŠTENGLOVÁ, I. *Akciové společnosti*. 2. vydání. Praha : C.H. Beck, 1997.
4. DĚDIČ, J.; ŠTENGLOVÁ; I. ČECH, P.; KRÍŽ, R. *Akciové společnosti*. 6., přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-587
5. DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník Komentář, díl II. §93 až 175*. 1. vydání. Praha : Polygon, 2002. ISBN 80-7273-071-1
6. DĚDIČ, J.; FOREJT, A.; KOPÁČ, L.; KNAP, K.; KUČERA, Z.; KOLÁČEK, M.; TOMSA, M.; STUNA, S. *Obchodní zákoník s podrobným komentářem*. Praha: Trizonia, 1992.
7. DĚDIČ, J.; LASÁK, J. *Právo kapitálových obchodních společností, Přehled judikatury s komentářem 1. díl*. Praha : Linde a.s., 2010. ISBN 978-80-7201-781-2
8. DVOŘÁK, T. *Společnost s ručením omezeným*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha : ASPI a.s., 2005. ISBN 80-7357-090-4
9. ELIÁŠ, K.; BARTOŠÍKOVÁ, M.; POKORNÁ, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-391-4
10. PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku, 2. díl (s přihlédnutím k evropskému právu), § 56 – 260*, 2. přepracované a doplnění vydání. Praha : Linde Praha a.s., 1998. ISBN 80-7201-130-80
11. PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol. *Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl*. Praha: ASPI, a.s., 2006. ISBN 80-7357-149-8
12. ŠTEGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kolektiv. *Obchodní zákoník komentář*. 12. vydání. Praha : C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-055-3
13. ŠVESTKA, J.; JEHLIČKA O.; ŠKÁROVÁ, M.; SPÁČIL, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-486-4

14. TOMAŠČÍNOVÁ, J.; DAMOHORSKÝ, M. *Italsko – český právní slovník*.

Voznice: Leda, 1999. ISBN 80-85927-65-9

Zahraniční monografie

1. ADUCCI, E. *Le impugnazioni delle delibere assembleari*. Torino: G.Gappichelli editore, 2009. ISBN 978-88-7524-163-6
2. ALLEGRI, V.; CALVOSA, L.; CERRAI, A. a kol. *Diritto commerciale*. 5. vydání. Bologna : Monduzzi Editore S.p.A., 2007. ISBN 978-88-323-6024-0
3. BARTESAGHI, M. C. *Validità e invalidità delle delibere assembleari di società*. Torino : UTET, 1999. ISBN 88-02-05550-5
4. CAMPOBASSO, G. F. *Diritto commerciale 2, Diritto delle società*. 6. vydání. Torino : UTET, 2008 ISBN 978-88-598-0035-4, S. 308-309
5. CIAFARDINI, L.; FAUSTO, I. *Codice Civile annotato con la giurisprudenza*. 9. vydání. Napoli : Esselibri, 2006.
6. GALGANO, F. *Trattato di diritto commerciale e di diritto pubblico dell'economia, Volume settimo, La società per azioni*. 2. vydání. Padova : Cedam, 1988. ISBN 88-13-16378-9
7. TRIMARCHI, P. *Invalidità delle deliberazioni di assemblea di società per azioni*. Milano: Giuffrè, 1958.

Články:

1. BARTOŠÍKOVÁ, M. Žaloba na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. *Právní poradce v podnikání*, 1996, ročník 5, č. 3, s. 27 - 29.
2. ČECH, P. Ještě k neplatnosti a nicotnosti usnesení valné hromady. *Právní rádce*, 2009, ročník 17, č. 4/2009, s. 19-23
3. DĚDIČ, J.; LASÁK, J. K promlčení práva na náhradu škody z důvodu neplatného právního úkonu. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 9/2008,
4. DVOŘÁK, T. Neplatnost usnesení valné hromady kapitálových obchodních společností po novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5/2001
5. ELIÁŠ, K. K právní povaze usnesení valné hromady. *Právní rozhledy*, 1999, ročník 6, č. 12/1999, s. 624 -631
6. ELIÁŠ, K. Mala herba cito crescit. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 5/2008, s. 7-23

7. ELIÁŠ, K. Otázky formy při tvorbě vůle společnosti s ručením omezeným jejím nejvyšším orgánem. *Ad notam*, 1997, ročník 3, č. 1/1997, s. 1-7 a č. 2/1997, s. 33-37
8. ELIÁŠ, K. Valná hromada společnosti s ručením omezeným. *Právník*, 1994, ročník 133, č. 12
9. ELIÁŠ, K. Základní principy soukromého práva v soudní rozhodovací praxi (Pár postřehů k několika soudním rozhodnutím z posledních let). *Soudní rozhledy*, 1999, ročník 5, č. 2, s. 41-44.
10. GALA, P. Neplatnost usnesení valné hromady po zápisu přeměny do obchodního rejstříku. *Právní rozhledy*, 2009, ročník 16, č. 13/2009 s. 476-479
11. HAMPEL, P. Osoby oprávněné domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti, *Právní rádce*, 2005, ročník 13., č. 7/2005
12. KAPITÁN, Z., LIFKA, J. Ještě jedno zamyšlení nad povahou usnesení valné hromady. *Právník*. 2000, ročník 139, č. 5/2000, s. 512-526
13. POKORNÁ, J. K účasti notářů na valných hromadách kapitálových obchodních společností. *Právo a podnikání*, 1997, ročník 6, 1/1997, s. 2-6
14. POKORNÁ, J. Několik úvah k právní povaze usnesení valné hromady., *Právní rozhledy*, 1999, ročník 6, 12/1999, s. 631 – 635
15. RADA, I. Neplatnost a nicotnost usnesení (nejen) valné hromady. *Právní rádce*, 2009, ročník 17, č. 1/2009
16. ŠČERBA, T. K niektorým pravnym impaktom meplatneho uznesenia valnej hromady fuzovanej akciovej spoločnosti. *Právní rozhledy*, 2009, ročník 16, č. 12/2009, s. 425-431
17. ŠTENGLOVÁ, I. K judikatuře v oblasti právní úpravy prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným. *Soudní rozhledy*, 1998, ročník 4, č. 2, s. 25-28
18. ŠTEGLOVÁ, I.; ČECH, P. K rozhodování jediného společníka. *Právní rádce*, 2008, ročník 16, číslo. 9/2009
19. ŠTENGLOVÁ, I.; DĚDIČ, J. Je usnesení valné hromady právním úkonem?. *Právní rozhledy*, 1999, ročník 6, č. 5/1999

Elektronické publikace

1. ČECH, P. Právní povaha úkonů souvisejících s valnou hromadou, *ASPI – původní nebo převzaté texty pro ASPI* [program na HDD]. Ver. 12+. ASPI, a.s., 2000 – 2010, stav databáze k 1.9.2010
2. DI PIETRO, G. Annullabilità delle deliberazioni assembleari nella S.p.a., esame dei rimedi cautelari ordinamentali, *Leggiweb.it* [online], [cit. 7. 4. 2010] dostupné na <http://www.leggiweb.it/articoli/A7530816/Annullabilitdelledeliberazioniassembleari nelleSpaesamedeirimedicautelariordinamentali.html#>
3. HENDRYCH, D. a kolektiv *Právníký slovník*. 2.rozšířené vydání [CD-ROM]. Praha : C.H.Beck, 2001.
4. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI [online]. *Vládní návrh občanského zákoníku*, [citováno 8. 9. 2010] dostupný na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>
5. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI [online]. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu občanského zákoníku*, [citováno 8. 9. 2010] dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html>
6. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI [online]. *Vládní návrh zákona o obchodních korporacích*, [citováno 8. 9. 2010] dostupný na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/text-navrhu-zakona.html>
7. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI [online]. *Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o obchodních korporacích*, [citováno 8. 9. 2010], dostupná na: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/zakon-o-obchodnich-korporacich/duvodova-zprava.html>

Databáze soudní judikatury:

NEJVYŠŠÍ SOUD ČESKÉ REPUBLIKY. *Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu* [online]. 2010. Dostupné na: <http://www.nsoud.cz/rozhod.php>

Abstract – Resumé

Název diplomové práce: Neplatnost usnesení valné hromady

Dissertation title: **Invalidity of the general meeting resolution**

The topic of my thesis is the Invalidity of the general meeting resolution. It was chosen with regard of my interest in commercial law and concurrently of a rarity of institute. The purpose of my thesis is to analyse the given topic globally, namely with regulation of general meeting.

Invalidity of the general meeting resolution respectively the possibility to seek a court decision to invalidate the resolution of the general meeting is the protection of the persons determined by Commercial Code against the wrongful resolutions and their dire consequence.

Formally the thesis is divided in the twelve chapters.

In the first part of thesis is attended to the very position of general meeting in the structure of organs of a limited liability company and a joint stock company. Concurrently was made the comparison with Italian legal system, within was realized the short description of three systems of direction and control of the joint stock companies – monistic, dualistic a traditional system.

Chapter two is engaged in nature of resolution of general meeting and the main opinion's streams (other legal fact, legal act), which existed and exist in the Czech doctrine and their argumentation's base. In the same part is described the actual opinion of the Italian doctrine.

Then are described the reasons of invalidity of general meeting resolution in the Czech and Italian law. Attention is devoted to two respectively three regime of invalidity in Italian legal system (*annullabilità*, *nullità* and *inesistenza*) and their disparity, namely with use of established practice by the Italian courts.

Chapter five describes the process of assumption of the general meeting resolution with regard of the possible defects. There`s token the heed of the convention, the quorum and the decision-making of general meeting.

The middle part of the thesis is dedicated to the reasons for which the invalidity of the general meeting resolution not will be declared and to the category of nullity`s resolutions.

Chapter eight and nine is concentrating to the procedural aspect of the respective problems in Czech and Italian legal system and describe in which proceedings is possible to declare the invalidity respectively *annullabilità* and *nullità*.

Penultimate chapter is attended to the damages as a result of defective resolution and their compensation, the reasonable satisfaction and the joint and several liability of company directors and members of the board of directors.

The final part of the thesis deal with the aspects of the new codification of private law in Czech Republic (the new Civil Code and the Act on Commercial Companies and Cooperatives).

At last is necessary to notice that the outcome of this thesis should be the complex regard at the area of invalidity of general meeting resolution with comparative aspect which, how I hope, will be inspirational for someone too.

Klíčová slova diplomové práce - Keywords of dissertation:

1. valná hromada (general meeting)
2. neplatnost usnesení valné hromady (invalidity of general meeting resolution)
3. řízení o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady (proceeding for declaration of invalidity of the general meeting resolution)